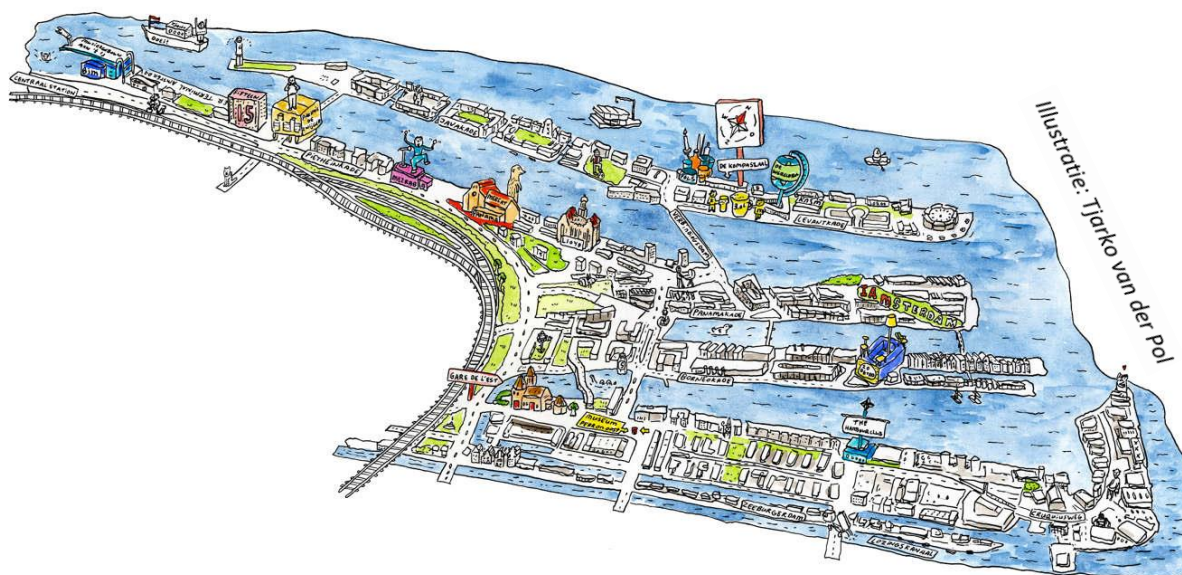

BuurtTop OHG 2025

ToekomstAgenda

Deel II – Wat is er besproken?

Verslag van de tafelgesprekken

13 april 2019

Pakhuis de Zwijger

Overzicht BuurtTop-tafels

DUURZAAMHEID & KLIMAAT	
T1	40.000 zonnepanelen in het OHG in 2030 – moet kunnen!
T2	Naar een circulair OHG - kringloop, hergebruik
T3	Mobiliteit 1 - Samen duurzaam kilometers maken (autodelen, elektrisch rijden)
T4	Mobiliteit 2 - Autoluwte & wijkvervoer - voorrang voor de fiets en slimme goederen- en dienstendistributie
T5	Vorbij de onachtzaamheid – duurzaamheid kan niet zonder gedragsverandering wat kunnen bewoners zelf met elkaar doen?
T6	Van het gas af - in je eentje of met zijn allen (of per eiland/gebied)?
T7	Groenintensivering & biodiversiteit – meer dan groen alleen
OPENBARE RUIMTE & IDENTITEIT VAN HET OHG	
T8	Kwaliteit en identiteit van het Oostelijk Havengebied – wat willen we meenemen naar de toekomst? [2 rondes]
T9	Pleinen, publieke plekken en het OHG – wat willen we ermee?
T10	Het OHG als etalage: ruimte voor verbeelding
WONEN & SAMENLEVEN	
T11	Van Schoolgebouw naar Woonpaleis - Het Gouden Ei. Daar willen we wonen. Met live visualisaties [2 rondes]
T12	Bouwen aan een inclusieve en diverse wijk – Hoe doen we dat? Wat is daarvoor nodig?
T13	Denken in mogelijkheden! – wat is mogelijk binnen bestaande woningbouw
T14	Droomwonen DIY – Ga los. Do it yourself – een doetafel
T15	Creatief Woningdelen - Hospita 2.0 – niet voor geld maar voor de aardigheid
OUDER WORDEN & VITAAL BLIJVEN	
T16	Ontmoeten - waar en hoe ontmoet je jouw buurtgenoten in 2025?
T17	Age-friendly OHG - ouderen en openbare ruimte
T18	Goed & actief oud worden in het OHG: wat heb jij nodig om zelfstandig te blijven wonen? [2 rondes]
CONSUMPTIE, CULTUUR & VRIJE TIJD	
T19	Hoe zou een ideaal winkelcentrum Brazilië eruitzien? - de buurt en de toekomst van het winkelen [2 rondes]
T20	Zwemparadijs Oostelijk Havengebied – veilig, onstuimig, geregeld?
T21	Kunst en Cultuur in het Oostelijk Havengebied – nuttig en/of nodig?

1. Duurzaamheid & klimaat

De grootste maatschappelijke uitdaging waar Nederland de komende decennia voor staat is het aanmerkelijk reduceren van de uitstoot van broeikasgassen om daarmee een substantiële bijdrage te leveren aan de pogingen om de opwarming van de aarde binnen de perken te houden. Daarvoor is in internationaal verband in Parijs een akkoord gesloten dat in Nederland omgezet is in een palet van klimaatmaatregelen waarvan de contouren eind 2018 bekend zijn gemaakt. Die nationale doelstellingen vertalen zich vervolgens in gemeentelijke maatregelen, waarbij het college van B&W in Amsterdam zich zeer ambitieus heeft getoond. De hoofdstad wil voorop lopen voor wat betreft klimaatmaatregelen, een ambitie die tenslotte neerdaalt in de wijken en buurten van de stad. Het stadsbestuur heeft het voornemen om op wijk- en buurtniveau afspraken te maken over klimaatmaatregelen op het microniveau van complexen, buurten, straten en gebouwen.

Zo bereikt het grote verduurzamingsstreven het Oostelijk Havengebied, waar het op de agenda doordringt van VVE-vergaderingen en een rol gaat spelen in de overwegingen van individuele huishoudens? Moet er als de auto aan vervanging toe is nu wel of niet een elektrische auto worden aangeschaft? Moeten we met het vooruitzicht dat we van het gas af moeten de hogedrukketel nu wel of niet vervangen? Wanneer gaan we eigenlijk van het gas af? Welke alternatieven zijn er eigenlijk? Hoe werkt een warmtepompinstallatie eigenlijk? Hoeveel zonnepanelen kunnen er op het dak?

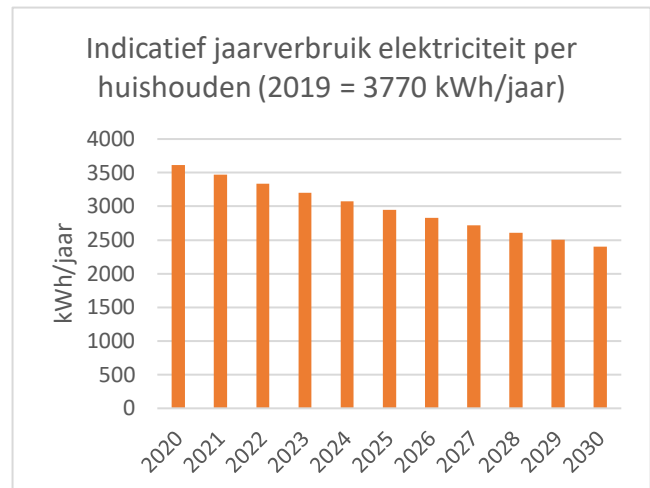
Er zijn, zo leert de voorbereiding van de BuurtTop, in het OHG behoorlijk veel mensen met verduurzaming in de weer? Er zijn veel individuen die stappen zetten door het plaatsen van zonnepanelen op hun dak of de aanschaf van een elektrische auto dan wel door in kleine buurtkringen over te gaan tot het delen van auto's. Er zijn buurtgenoten regelmatig in de weer om zwerfvuil uit de straten te weren. Er is een bescheiden begin gemaakt met het recyclen van goederen en gebruiksvoorwerpen via de weggeefmarkt. Er zijn duurzaamheidscommissies van VvE's die hun complex willen verduurzamen. Er is het prachtige initiatief van Zon op Zeeburg, dat via de zogenaamde postcoderoosregeling¹ buurtgenoten in staat stelt om in zonnepanelen te investeren ook al hebben ze zelf geen dak ter beschikking.

Er is kortom als het gaat om verduurzaming in het OHG enorm veel wil, maar de weg blijkt nogal eens moeilijk begaanbaar. Het is lastig om VvE's in beweging te krijgen. Er heerst onbekendheid over de wegen die je moet bewandelen. Soms zijn de vragen te omvattend om door individuen of door VvE's te worden beantwoord. Soms kan het alleen met medewerking van de gemeente of woningcorporatie maar zijn die moeilijk bereikbaar of geven, zoals woningcorporatie De Key, domweg niet thuis.

¹ Zie voor uitleg: <https://www.postcoderoosregeling.nl/wat-houdt-de-pcr-regeling-precies-in/>

Kunnen we in deze impasse een versnelling aanbrengen, een doorbraak forceren? Dat was de uitdaging waarmee de voorbereidingsgroep van de tafels die over duurzaamheid & klimaat aan de slag gingen. Die versnelling is nodig als het gebied substantieel bij wil dragen aan het realiseren van klimaatdoelen. Wilbert te Velde, als milieu-onderzoeker verbonden aan de HvA, en duurzaamheidsondernemer Hugo Niesing², beiden bewoners van het Oostelijk Havengebied, hebben in het kader van de voorbereiding van de BuurtTop geprobeerd in kaart te brengen wat het vertalen van de klimaatdoelen betekent voor het OHG.

In hun quick scan³ komen ze tot een aanmerkelijke opgave op een fors aantal terreinen. De uitstoot van broeikasgassen zal jaarlijks met 4 procent terug moeten, er zullen grote aantallen zonnepanelen moeten worden geplaatst, de mobiliteit zal duurzamer of minder moeten. En de aanval op de ongewenste uitstoot van CO2 zal op vele fronten moeten plaats vinden, en vraagt om een palet van maatregelen.

Tegelijkertijd moeten er initiatieven genomen worden om elektriciteit duurzaam op te wekken via bijvoorbeeld zonnepanelen, er moet gebruik gemaakt worden van duurzame warmtebronnen, de isolatie van huizen moeten worden geoptimaliseerd, de mobiliteit moet anders en niet onbelangrijk mensen zullen hun gedrag moeten veranderen en bewuster omgaan met elektriciteit.

Die constatering – er moet veel tegelijkertijd gebeuren wil het OHG een substantiële bijdrage leveren aan het terugdringen van broeikasgassen – bepaalt voor een belangrijk deel de keuze van de onderwerpen die aan de tafels tijdens de BuurtTop besproken moeten worden. Het moet gaan over het opwekken van duurzame energie, over circulariteit (hergebruik, kringloop) over alternatieven voor het gas, over mobiliteit, over vergroening en – niet onbelangrijk- over het gedrag van buurtbewoners zelf. Op alle fronten moeten immers stappen gezet worden. Zo komen we tot de volgende onderwerpen:

DUURZAAMHEID & KLIMAAT	
T1	40.000 zonnepanelen in het OHG in 2030 – moet kunnen!
T2	Naar een circulair OHG - kringloop, hergebruik
T3	Mobiliteit 1 - Samen duurzaam kilometers maken (autodelen, elektrisch rijden)
T4	Mobiliteit 2 - Autoluwte & wijkvervoer - voorrang voor de fiets en slimme goederen- en dienstendistributie
T5	Voorbij de onachtzaamheid – duurzaamheid kan niet zonder gedragsverandering wat kunnen bewoners zelf met elkaar doen?
T6	Van het gas af - in je eentje of met zijn allen (of per eiland/gebied)?
T7	Groenintensivering & biodiversiteit – meer dan groen alleen

² Zie: <https://resourcefully.nl/> en <https://nl.linkedin.com/in/hugo-niesing-7400485>

³ Te raadplegen op de site van de Buurtcoöperatie:

T1 40.000 zonnepanelen in het OHG in 2030 – moet kunnen!

Een van de mogelijkheden die bewoners van het OHG zelf binnen handbereik hebben is het aanschaffen en plaatsen van zonnepanelen op de daken waar ze zelf onder wonen, of anders door zonnepanelen aan te schaffen via het energielokaal Zon op Zeeburg dat zonnepanelen plaatst via de aantrekkelijke postcoderoosregeling.

De potentie is enorm, zoals blijkt uit bijgaande kaart, waarin groen staat voor geschikt dakpotentieel, blauw voor redelijk en rood voor ongeschikt.

Volgens de studie *Realizing the Solar Energy Potential of the Eastern Docklands, Amsterdam* is het mogelijk bij volledige benutting van het technisch potentieel op de OHG-daken dat meer dan de helft van het elektriciteitsverbruik in de wijk door zonnepanelen zou kunnen worden opgewekt. Preciezer onderzoek moet duidelijk maken hoeveel zonnepanelen daarvoor nodig zijn. Feit is dat er op de daken van het OHG veel mogelijk is.

Als stip op de horizon en startpunt van de discussie is daarom de ambitie geformuleerd om de komende tien jaar 40.000 zonnepanelen te plaatsen in het OHG. Dat lijkt ontzettend veel, zeker als we realiseren dat er in het hele gebied nu zo'n 2000 panelen (cijfers 2018) zijn geplaatst. Dat zou dus een vertwintigvoudiging betekenen in 10 jaar, of te wel zo'n 4000 panelen per jaar. Een stevig aantal, maar als je het terugbrengt naar de daken niet onrealistisch. Als je de plannen van Zon op Zeeburg voor wat betreft de daken van het Entrepothof bekijkt, dan worden alleen al op dat dak een kleine 1000 panelen geplaatst. Met andere woorden: 40.000 lijkt een enorm aantal, maar het is zeker bepaald niet uit de lucht gegrepen.

De vraag waar op 13 april tijdens de BuurtTop over werd gediscussieerd was:

Hoe kunnen bewoners in gezamenlijkheid stappen maken om deze ambitie ook daadwerkelijk dichterbij te brengen?

Onderwerpen: rol van verhuurders (woningcorporaties, particuliere verhuurders), VvE's, bedrijven, publieke gebouwen (IISG, scholen, Lood6, voormalig stadsdeelkantoor), bewoners.

Opmerkelijk is dat een gesprek over het op grote schaal plaatsen van zonnepanelen al heel snel gaat over de belemmerende factoren. De Verenigingen van Eigenaren (VvE's) blijken trage beslissingsorganen, met een neiging tot administratief beheer en een aarzeling om buiten de kaders van het oude beheer nieuwe opgaven aan te pakken. De vrijwillige bestuurders zijn doorgaans ook geen deskundigen, dus die weten ook niet precies hoe je het aan kunt pakken en gaan ook niet altijd op zoek naar de bronnen waar de kennis wel te halen is. Daardoor blijft de snelheid laag en veel mogelijkheden onbenut.

Ook woningcorporaties lopen niet bepaald hard om zonnepanelen te plaatsen. In de zogenaamde hybride VvE's (waar de corporatie een meerderheidsbelang heeft) nemen ze geen initiatief en waar zij het alleen voor het zeggen hebben, zoals De Key in het Entrepothof frustreren ze zelfs de bewonersinitiatieven van Zon op Zeeburg. Gemotiveerde individuele eigenaren of huurders lopen dan tegen een soort rubberen muur op van een professionele instantie die geen nee zegt, maar ook geen stap extra wil zetten. En daarmee op geen enkele manier het enthousiasme stimuleert en groter maakt. Dat frustreert enorm.

De vraag is hoe kan deze stagnatie doorbroken worden? Daarvoor zijn in de voorbereiding en tijdens de BuurtTop de volgende suggesties gedaan:

	Voorstel	Uit te voeren door:
1	Maak voor VvE's een handzaam stappenplan over wat er moet gebeuren om zonnepanelen te plaatsen?	Buurtcoöperatie
2	Breng VvE's bij elkaar, bundel initiatieven, per eiland of gebied, zoals de Pakhuizen.	Buurtcoöperatie
3	Faciliteer duurzaamheidsversnellers in het gebied, bij voorkeur bewoners van het OHG zelf, die bewoners en VvE's terzijde kunnen staan.	Gemeente
4	Maak van publieke of semipublieke gebouwen in het gebied voorbeeldprojecten, waar mogelijk in samenwerking met Zon op Zeeburg. Denk aan: voormalig stadsdeelkantoor, schoolgebouwen, IISG, Loods6, het gemaal, Veemarkt-bedrijventerrein, winkelcentrum Brazilië. De gemeente moet hier partijen over de streep trekken.	Gemeente ism Zon op Zeeburg en Buurtcoöperatie
5	Spreek woningcorporaties aan op hun verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelen, zeker als het initiatief van bewoners komt en het de corporatie, zoals in de constructie van Zon op Zeeburg, nagenoeg geen geld kost.	Gemeente, bewonersorganisaties
6	Breng weigerachtigheid van woningcorporaties in de openbaarheid, <i>naming and shaming</i> . Zorg dat hun handelen onderwerp wordt van publiek debat.	Bewoners
7	Maak vorderingen zichtbaar, maak een meldpunt nieuwe zonnepanelen, zet een teller neer in het winkelcentrum of op een website.	Buurtcoöperatie, gemeente
8	Maak succesvolle of ambitieuze initiatieven groter, vergroot hun bekendheid. Zorg dat hun verhaal bekend wordt in het OHG.	Buurtbalie, media
9	Creëer positieve competitie: maak een jaarlijkse prijs (gesponsord door bijvoorbeeld de NUON) voor de VVE of het bewonersinitiatief dat de grootste stappen heeft gezet in het verduurzamen van hun woonomgeving.	

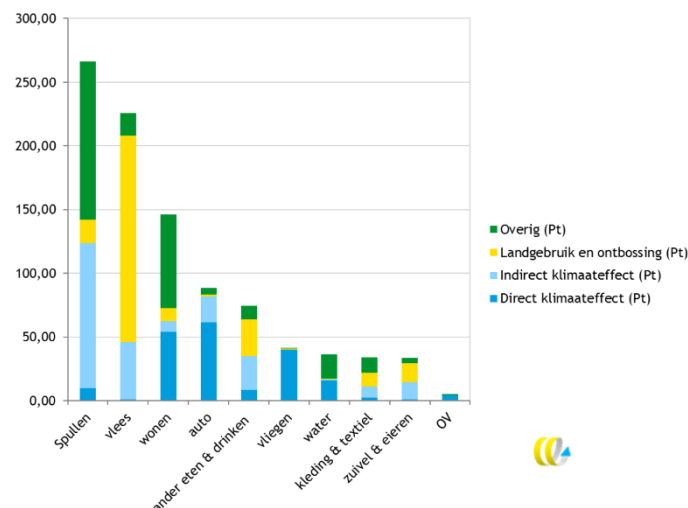
T2 Naar een circulair OHG - kringloop, hergebruik

We zijn het ons niet bewust, maar 'spullen' hebben een enorme milieu-impact, zoals ook blijkt uit bijgaande grafiek. Het grote probleem is echter dat we ons niet van de impact bewust zijn, omdat de uitstoot van CO₂ buiten het blikveld van de consument valt. Denk bijvoorbeeld aan emissies tijdens mijnbouw, productie, vervoer en afdanken.

Voldoende reden derhalve om stil te staan bij het gebruik van 'spullen' in het OHG. Kunnen bewoners in het havengebied zorgvuldiger en doordachter met hun spullen omgaan. Dus met meer mogelijkheden tot hergebruik en het stimuleren van de mogelijkheden om de

kringloop van goederen en spullen te verbeteren. Overigens is daar door Buurtcoöperatie OHG al een eerste begin mee gemaakt door de Weggeefmarkt elke derde woensdag van de maand op de hoek van de Borneolaan en Van Eesterenlaan.

Figuur 1 Top 10 milieu-impact van gemiddelde consumptie van één persoon per jaar in Nederland

De vraag die op de BuurtTop van 13 april centraal stond was:

Hoe kunnen we de kringloop van 'spullen' meer volume geven?

Daarbij werd gebruik gemaakt van de zogeheten 'ladder' van Zero Waste Foundation⁴. Deze laat de meest effectieve maatregelen zien om klimaatteffecten van

goederenconsumptie te reduceren. Ze zijn in het schema hiernaast samengevat, waarbij de effectiviteit afneemt van boven naar beneden. Dit schema vormde de leidraad voor het tafelgesprek op 13 april.

Mogelijke maatregelen	Wat?	Hoe?	Waar?	Wie actie?	Wanneer?
Preventie					
Reductie					
Hergebruik					
Reparatie/ opknappen/ onderhoud					
Recycling					

Over het toekomstbeeld hoefde men aan deze tafel niet lang te discussiëren. De droom voor 2025 bestaat uit een gebied waar volop mogelijkheden zijn om consumptiegoederen te delen, te hergebruiken, te repareren. E bijvoorbeeld een Speel-o-theek, gecombineerd met een Sport-o-theek, waarin allerlei attributen voor sporten hergebruikt worden. De buurt kent daarvoor een herkenbare

⁴ <https://zerowastefoundation.nl/>

plaats, waar volop gebruik van wordt gemaakt. Mogelijk is daar zelfs een vorm van lokale economie voor ontstaan, een levendige handel in tweedehands goederen.

Het invullen van het schema leverde allerlei kleinere en grotere voorstellen op, waarvan we enkelen hieronder de revue laten passeren.

	Voorstel	Uit te voeren door:
1	Maak tool waarin bewoners van een complex / VVE vraag en aanbod kunnen doen. Laat de ervaring spreken waar dat al gebeurt (BO1-VVE-Borneo)	
2	Zorg dat er weer een volwaardige en hoogwaardige kringloopwinkel komt in de buurt, bijvoorbeeld in het Gouden Ei, Persmuseum.	
3	Stimuleer en geef bekendheid (via verhalen en ervaringen) aan bestaande deel- en leensystemen, zoals Peerby.	
4	Maak bij ontsteltenis van een fysieke kringloop een digitale OHG-kringloop of OHG-marktplaats mogelijk via de Buurtbalie	Is in ontwikkeling
5	Maak de reparatie en zelfmaak cultuur groter door meer bekendheid te geven en samenwerking mogelijk te maken tussen Repaircafé, Openbare Werkplaats (o Crucuiuseiland) en het Blauwe Huis (Zeeburgerkade).	
6	Maak GF-inzameling mogelijk voor hele OHG, zorg voor compostcontainers, onderzoek mogelijkheden van een soort schillenboer 2.0 die herbruikbaar afval ophaalt (koffiedrab, schillen banaan, et cetera)	
7	Mak een soort platform circulair-OHG met alle initiatieven, tips, filmpjes van mensen die circulaire initiatieven hebben genomen.	Project Buurtbalie.

Maar niet ALLES (organiseren, afspraken, hoe, waar?)

T3	Mobiliteit 1 - Samen duurzaam kilometers maken (autodelen, elektrisch rijden)
T4	Mobiliteit 2 - Autoluwte & wijkvervoer - voorrang voor de fiets en slimme goederen- en dienstendistributie

Als we de klimaatdoelen van Parijs vertalen naar het OHG betekent dat vanaf 2020 jaarlijks 4% minder uitstoot van broeikasgassen. Dat kan door vermindering van het energiegebruik en duurzame opwekking van energie. Maar ook door iets te doen aan de mobiliteit in de wijk.

Een paar cijfers.⁵ Het OHG telt 9.300 huishouden (18.625 inwoners); de helft daarvan bezit een auto (4.650). Die auto's leggen samen ruim 60 miljoen kilometer af (CBS 2017: gemiddeld 13.000 km/auto/jaar). Het aantal elektrische/hybride auto's in de wijk is wellicht iets hoger dan het landelijke percentage van 3 procent, maar ook niet veel meer. We schatten het aantal nu op een kleine 150.

Ook al beschouwen velen de auto in Nederland als een heilige koe: er moet over autobezit en onze mobiliteit worden nagedacht om de klimaatdoelstellingen dichterbij te brengen. Dat betekent minder auto's, en meer elektrisch vervoer. Ook de gemeente streeft ernaar het aantal auto's in de stad (met voorrang voor de binnenstad) aanmerkelijk terug te dringen.

De meeste auto's staan meestal stil.⁶ Dat vraagt om een intelligente aanpak, waarin het gebruik voorop staat.⁷ In feite is dat in het OHG al gaande. Het autobezit per huishouden is al betrekkelijk laag, slechts 1 op de 2 huishoudens heeft een auto. Er groeit een praktijk van huren, lenen of delen van auto's. Hoe maken we dit groter?

Er zijn met betrekking tot mobiliteit twee belangrijke ontwikkelingen die tijdens de BuurtTop niet onbesproken konden blijven. Allereerst is dat de toename van het goederen- en dienstenvervoer en de pakjesdistributie in de wijk. Die is de afgelopen jaren mede als gevolg van de groeiende mogelijkheden om online te bestellen stevig toegenomen. De busjes rijden op en aan. Hoe zorgelijk si die ontwikkeling. Als voorbereiding op de BuurtTop werd advies ingewonnen bij Walter Ploos van Amstel, lector citylogistics aan de Hogeschool van Amsterdam (HvA). Van zijn opvattingen werd een video-opname gemaakt die via YouTube beschikbaar was voor de deelnemers aan de tafel.⁸

Een derde ontwikkeling is de behoefte die uit meerdere enquêtes blijkt om binnen het OHG meer ruimte aan de fiets te geven en minder ruimte aan de auto. Ook die behoefte heeft zich inmiddels vertaald in gemeentelijk beleid, dat ernaar streeft om het autogebruik in de stad verder terug te dringen en grotere gebieden autoluw te maken.

⁵ www.parool.nl/amsterdam/autobezit-nergens-zo-laag-als-in-amsterdam~a4430595/

⁶ <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/autos-in-nederland-staan-bijna-de-hele-dag-stil/>

⁷ Dat is ook wat de overheid nastreeft. Met de zogeheten Green deal heeft de overheid afspraken gemaakt met 40 partijen, waaronder gemeenten, provincies, leasebedrijven en de Stichting Natuur en Milieu. Het plan heeft als doel dat er in 2021, dus over twee jaar, 100 duizend deelauto's zijn met 700 duizend gebruikers. Ter vergelijking: in 2018 waren er 41 duizend deelauto's.

⁸ Zie voor het interview met Walter Ploos van Amstel: : <https://www.youtube.com/watch?v=nXK4F6y3zB8>

Dit waren de belangrijkste vragen voor de twee tafels over mobiliteit tijdens de BuurtTop:

- Is het efficiënter en duurzamer maken van mobiliteit een individuele verantwoordelijkheid, of kunnen we ook samen stappen zetten? Wat kunnen we samen?
- Er is een toenemende mobiliteit van goederen- en dienstenvervoer in de wijk – bezorgdiensten en pakjesbusjes rijden op en aan – is dat zorgelijk? Kan dat anders?
- Is er van het OHG een autoluwe wijk te maken, met een minder prominente aanwezigheid voor de auto en meer ruimte voor de fiets?

De gesprekstafels over mobiliteit behoorden niet tot de meest populaire tafels van de BuurtTop. Het bleek bovendien voornamelijk een mannenzaak, waarbij terecht werd opgemerkt dat jongeren aan de tafel ontbraken. Dat is wel een bias, omdat zeker als het gaat om de distributie van pakketjes en diensten oudere generaties geneigd zijn om restricties te verzinnen, terwijl jongere generaties juist volop in de onlinebestelmodus staan. Je zou de generaties daarover met elkaar in gesprek moeten laten gaan, dat is er tijdens deze BuurtTop duidelijk niet van gekomen, maar wellicht in de toekomst een interessant onderwerp.

Over het droombeeld hoefde men aan de eerste tafel niet lang na te denken. In dat ideale toekomstbeeld rijdt OHG in 2025 geheel elektrisch of (op waterstof) met behulp van efficiënte deelconcepten à la Greenwheels en Car2Go. Het havengebied staat dan vol met energiezuinige (deel)auto die de bewoners heel eenvoudig met een app gebruiken.

Wil dat beeld realiteit worden dan moet daarvoor wel de infrastructuur worden aangelegd. Dat betekent dat er veel meer oplaadpalen en fastcharge palen (20 min chargers, bij voorkeur bij het winkelcentrum, sportscholen) moeten komen. Er zal moeten nagedacht over de overgangsfase waarin mensen hun eigen auto nog niet definitief willen inruilen voor een elektrische auto (tijdelijk opslag ergens?). Of, beter wellicht, is het idee om het geleidelijk te gaan invoeren met een (noodzakelijke) commerciële partij zoals Car2Go of Greenwheels of Iconic.

Het is zeer de vraag of zo'n enorme omslag tot stand kan komen op basis van louter initiatieven van bewoners. Een soort vrijwillig 'witte auto plan' (naar analogie van provo's witte fietsen plan) zal de omslag niet maken. De transitie vraagt om een integrale aanpak waarbij veel partijen de ontwikkeling de goede kant op duwen. Daarvoor is een effectief stimuleringsbeleid nodig van de landelijke overheid (de regering biedt al belastingvoordelen voor bezitters van elektrische auto's), de gemeente kan een belangrijke rol spelen in het verbeteren van de infrastructurele voorwaarden (parkeerplaatsen, laadpalen, et cetera), commerciële partijen kunnen het aanbod van deelauto's vergroten. Nieuw zou wel zijn als daar ook overleg en samenwerking met bewoners zou plaats vinden. Tot nu toe is vrijwel al het beleid gericht op individuele gebruikers; beleid dat zich richt op groepen buurtbewoners is er nauwelijks. Het zou helpen als dat de komende jaren wel van de grond zou komen.

Belangrijkste voorwaarden voor dit alles: het gebruik van auto's moet heel eenvoudig zijn ('alsof je je eigen auto instapt'), aantrekkelijk ('een Tesla rijden.....'), nabijheid ('voor de deur') en spontaan ('ik wil nu weg en moet dan niet eerst allerlei zaken moeten plannen en regelen via websites etc.').

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Breng partijen bij elkaar om van het OHG of van een deelgebied/eiland een proefgebied te maken. Onderzoek wat bewoners willen en kijk of er een versnelling in de elektrificatie van het autobezit kan worden aangebracht. Als er een gebied is wat in potentie hiervoor geschikt is, is dat het OHG of een deel (eiland) van het OHG.	
2	Maak duurzaam autodelen of autogebruik zichtbaar. Laat zien dat het werkt. Zet de werkzame initiatieven in het zonnetje.	
3	Faciliteer autodeelsystemen waarbij bewoners aantoonbaar auto's inleveren. Geef hun deelauto's een vaste parkeerplaats, a la gehandicaptenparkeerplaatsen. Maak een mooi bordje: hier staat een deelauto.	
4	Ga in gesprek met SmartMobility A'dam en met Car2Go en/of Greenwheels om te kijken of er een gebiedsaanpak mogelijk is in samenwerking met bewoners.	

Een tweede onderwerp dat aan deze mobiliteitstafels aan de orde kwam was de vraag of het groeiende aantal vervoersbewegingen door pakjesbezorgers en leveranciers van diensten en boodschappen niet aan banden gelegd moet worden. Walter Ploos van Amstel, lector citylogistics ziet dat overigens niet snel gebeuren, maar meent wel dat er veel efficiëntere systemen denkbaar zijn die het aantal vervoersbewegingen. Daarvoor werd in het gesprek aan deze mobiliteitstafel een centrale rol toebedacht aan winkelcentrum Brazilië, waarbij in de toekomst het vervoer van pakjes naar het afhaalpunt/wijkdistributiepunt Brazilië over het water zou kunnen geschieden. De pakketjes of boodschappen kunnen vanuit Brazilië ook in de avonduren tegen extra betaling uiteraard thuis worden bezorgd per (elektrische) bakfiets. Daarmee zou je het aantal busjes kunnen terugdringen.

OHG-bewoners begrijpen overigens heel goed dat enige ordening in deze vervoerschaos niet zomaar te realiseren is. Het is een moeilijk te regisseren fenomeen. Beprijzing van thuisbezorging (en gratis afhalen op een afhaalpunt) is immers iets wat bezorgbedrijven moeten organiseren (PostNL voert al een dergelijk beleid). De gemeente zou overigens zelf wel in de aanbesteding van diensten voorwaarden kunnen stellen over de duurzaamheid van het vervoer.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
5	Maak van winkelcentrum Brazilië de ophaalplek voor pakjes, zorg dat vervoer aan huis vandaar duurzaam en kleinschalig wordt georganiseerd.	

Een derde onderwerp dat in deze mobiliteitstafel aan de orde kwam betreft de zorgen die er in het gebied leven als er via de geplande fietsenbrug een fietsroute dwars door het gebied komt te lopen waar dagelijks naar schatting vele duizenden fietsers gebruik van zullen maken. Op die plekken waar de fietsbrug mogelijk aan land komt heerst grote bezorgdheid over wat dat voor gevolgen voor de eilanden die in principe niet op zo'n tsunami van fietsers zijn ingericht. Zo ontstond het idee om te onderzoeken of een fietsenferry vanaf het Zeeburgereiland niet alleen de hoge aanlegkosten van de aanleg van een brug zou kunnen besparen, de overlast van de OHG-eilanden zou minimaliseren en

ook nog eens voordelig zou zijn voor de fietsers zelf. Een klassieke win-winsituatie, aldus de OHG-bewoners tijdens de tweede gespreksronde. Een ferry past bovendien bij het karakter van het havengebied.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
6	Zorg voor een snelle fietsenferry, van Zeeburgereiland naar diverse punten in de stad., die in een hoge frequentie en op waterstof vaart. Doe hier op korte termijn onderzoek naar.	Gemeente / vervoersbedrijf

Aan de tafels was onvoldoende tijd om het vierde onderwerp 'Meer ruimte voor de fiets' uitvoerig te bespreken, wat overigens niet wil zeggen dat de gespreksdeelnemers het daarom geen belangrijk onderwerp vonden. Integendeel. Twee suggesties nemen we daarom hier op om in de toekomst mogelijk verder uit te werken:

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
7	Er moet structureel worden nagedacht aan de rommeligheid van het parkeren van fietsen. Eerste gedachte: pak het aan zoals het parkeren van auto's, maak ondergrondse stalplekken voor de fiets.	
8	Maak van (nagenoeg) alle straten in het OHG fietsstraten waar de auto's te gast zijn (max 30 km/uur).	Gemeente in samenspraak met bewoners

T5	Voorbij de onachtzaamheid – duurzaamheid kan niet zonder gedragsverandering! Wat kunnen bewoners zelf met elkaar doen?
----	---

Hoe je het ook wendt of keert: het bereiken van klimaatdoelen is niet alleen een kwestie van nieuwe duurzame technieken of andere slimmigheden, uiteindelijk zullen we zelf ook moeten na gaan denken over de wijze waarop wij warmte en stroom gebruiken. Het lot van het klimaat ligt dus niet alleen in handen van de overheid, of van de technologie en de technuten, maar ook van onszelf, van ons gedrag. Veel van ons energiegebruik is routineus, we denken er niet bij na. Terwijl als we dat wel zouden doen zonder al te grote ontberingen een belangrijke bijdrage zouden kunnen leveren aan het verminderen van de uitstoot van CO₂. Milieuorganisatie hebben bij herhaling aangetoond dat het verbruik van elektriciteit in een doorsnee huishouden zonder veel moeite met de helft gereduceerd kan worden of dat het bestrijden van het zogeheten sluipgebruik (elektriciteit etende stand-by-knoppen) goed te verhelpen is en snel besparingen oplevert.⁹ Toch komt die boodschap niet snel over, en is het voor mensen lastig om hun gedrag te veranderen. Zou het helpen als we daar een OHG-beweging van maken, een organisatie waarin mensen elkaar stimuleren?

Centraal op deze BuurtTop-tafel over duurzaamheid stond de vraag:
Kunnen OHG-bewoners elkaar stimuleren om hun gebruik van elektriciteit en warmte terug te dringen? Om bewust met energiebronnen om te gaan?

Dat gedragsverandering een moeizaam onderwerp is bleek uit de belangstelling voor deze gesprekstafel: die was tamelijk gering. OHG-bewoners apart organiseren op een verminderingsdoelstelling, daarvoor liepen de gesprekspartners niet echt warm.

Waar men wel brood zag was een methodiek om bij buurtgenoten die belangstelling hebben en daarmee zich gemotiveerd tonen om zuiniger met hun energiegebruik om te gaan effectiever te bedienen. Nu kunnen zij zich laten adviseren door een energiecoach of iemand die het hele huis scant om te kijken hoe het gebruik er uit ziet en waar besparingen mogelijk zijn. Vervolgens is het aan de huiseigenaar of huurder om de vervolgstappen te zetten. Vaak gaat daar weer tijd overheen, waardoor het momentum nogal eens verloopt.

Maar stel nu dat het niet een advies is, maar een totaalpakket. Dat er niet een adviseur maar een energiebrigade over de voer komt die stante pede isolatie in de ramen aanbrengt, de stand-by-sluipers minimaliseert, een energiemeter installeert, controlelijsten ophangt, kortom, die voorkomt dat het goede voornemen weer versloft. Zoiets zou bijvoorbeeld de Buurtcoöperatie OHG of anders de woningcorporaties kunnen organiseren: wie energielid wordt voor een bepaald bedrag krijgt standaard bezoek van de OHG-energiebrigade die ter plekke alles in gang wat nodig is om

⁹ <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/apparaten-en-verlichting/halveer-je-stroomverbruik/voorkom-sluipverbruik/>

besparingen aan te brengen. Zulke initiatieven halen het terugdringen van het energieverbruik enigszins uit de sfeer van vrijblijvendheid.

Meer nog dan dat mensen gestimuleerd moeten worden om bewuster met hun energiegebruik om te gaan, speelt de kwestie van de ploeterende voorlopers. In elk complex wonen mensen die wel wat zouden willen doen, dat kan variëren tot gezamenlijk compostering tot het plaatsen van zonnepanelen. Niet zijn vaak mensen die wel het belang ervan inzien, maar nu ook weer niet over al die kennis beschikken die nodig is om hun burens of medeleden van de VVE te overtuigen. Ze zijn voorlopers maar geen deskundigen. Ze willen wel, maar stuiten nogal eens op een gebrek aan medewerking van hun burens. Niet uit onwil, maar uit tijdgebrek of vanuit het idee: als jij het wil zoek het dan ook maar uit. Dan loopt het vaak vast omdat de voorloper ook niet precies bekend is met de wegen die bewandeld moeten worden en niet zo snel weet waar je dan terecht kunt. Zulke voorlopers zou je in het OHG iets te bieden moeten hebben. Een spreekuur, een handleiding. Je zou de voorlopers, de niet-deskundig-geïnteresseerden, moeten ondersteunen en een zetje in de rug moeten kunnen geven.

Dat geldt eigenlijk ook op grotere schaal. Je kunt doen alsof alle VvE's hetzelfde zijn en met de juiste informatie in beweging zullen komen. Maar zo werkt het meestal niet. Je kunt ook op zoek gaan naar die VvE's of die gebieden waar de kans op succes het grootst is, en daar iets realiseren waardoor andere gebieden of VvE's in beweging komen. Zoals je voorlopers kunt ondersteunen, kan je doorbraakgebieden of complexen realiseren met het idee dat succes doet volgen.

Kortom, je moet niet iedereen willen organiseren, maar je zou voorhoedes juist moeten belonen en stimuleren. Bijvoorbeeld door een jaarlijkse duurzaamheidsprijs uit te reiken voor de VVE die het meeste vorderingen maakt, of door een groep bewoners of een individu dat een duurzaamheidsinitiatief genomen heeft dat navolging verdient.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Buit het moment uit. Laat een energiescan of advies van een energiecoach meteen uitvoeren door een energiebrigade die de voorgestelde verbeteringen direct doorvoert of in gang brengt.	
2	Ondersteun initiatiefnemers en voorlopers binnen VvE's of woningbouwcomplexen met raad en daad. Maak een compacte stappenhandleiding, creëer zo nodig een (telefonisch/online) spreekuur, help hen verder.	Wordt opgepakt door Buurtcoöperatie, Zon op Zeeburg
3	Ga op zoek naar kansen en successen. Creëer doorbraken in gebieden of met samenwerkende VvE's die aansprekend zijn en navolging verdienen.	
4	Zorg voor een competitieve sfeer in de goede zin. Reik een jaarlijkse prijs uit aan de VVE die de meeste vorderingen heeft gemaakt in verduurzaming of aan bewoners die met een initiatief zijn gekomen dat voor de buurt inspirerend werkt.	

T6 Van het gas af - in je eentje of met zijn allen (of per eiland/gebied)?

Het stadsbestuur wil dat Amsterdam in 2040 aardgasvrij is.¹⁰ Dat is een stevige ambitie. In het OHG heeft deze ambitie gevolgen voor die gebieden die niet op het warmtenet/stadsverwarming zijn aangesloten. Dat zijn de gebieden die op onderstaande kaart niet bruin gearceerd zijn:

Het gaat ruwweg over vier grote gebieden: het KNSM-eiland, de OHG/Veem-kade, Entrepot-brug-gebied en de Architectenbuurt en de Pakhuizen aan de Zeeburgerkade. Dat is – naar schatting – iets meer dan de helft van de OHG-huishoudens. Het probleem speelt niet op het onlangs ontwikkelde Cruquius-gebied waar geen aardgas naar toe stroomt en ook geen warmtenet is aangesloten. Daar wordt volop gebruik gemaakt van nieuwe technieken om energie uit het water op te wekken.

Zeker zo’n 4000 bestaande OHG-woningen afkoppelen van het aardgas en daarvoor alternatieven verzinnen is een majeure, en zeer complexe opgave. Daar verzinnen we in een uurtje op de BuurtTop natuurlijk geen passende antwoorden op. Maar er doen zich wel een aantal strategische vragen voor waarvoor het zinnig als bewoners daarover met elkaar nadenken. Want hoe bedenkt je alternatieven? Kan daarbij gebruik gemaakt van de bijzondere ligging van het OHG? Hoe onderzoek je de mogelijkheden? Ga je de uitdaging per huishouden aan? Of moet dat per VVE? Of moeten er gebiedsgerichte plannen komen? Per eiland? Kunnen bewoners daarin het voortouw nemen? Zo ja, hoe dan? Wat is de rol van de gemeente?

Deze klimaattafel ‘Van het gas af’ startte met de volgende vragen:

Welke gezamenlijk stappen kunnen bewoners zetten om de ambitie van het stadsbestuur mogelijk te maken? Hoe komen ze aan de kennis? Wat moet er onderzocht worden? En op welke schaal moet er worden samengewerkt?

¹⁰ Informatie gemeente: <https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/amsterdam/>

In 2025 zijn er stappen gezet. Dit zijn de steekwoorden die voor dit droombeeld tijdens de sessie werden gebezigd:

In 2025:

warmte wordt uit oppervlaktewater gehaald; OHG hard op weg om zelfvoorzienend te worden, heeft optimaal geprofiteerd van haar gunstige ligging en is inmiddels een iconisch voorbeeld voor andere wijken; er zijn op meerdere fronten goede stappen gezet, denk aan isolatie, minder warmte gebruiken, toepassen van kennis, een opmerkelijke toename energiebewustzijn; het gas is op veel plaatsen vervangen door duurzaam opgewekte elektriciteit, vooral de nieuwe

generatie zonnepanelen heeft zoden aan de dijk gezet. Het succes is het resultaat van een doordacht en innovatief plan, in 2020 opgesteld waardoor veel experimenten mogelijk werden en innovaties toepassing vonden. Bewonersorganisaties, VvE's, woningcorporaties, energieleveranciers, kennisinstituten werkten daarin samen. Ook de mogelijkheden van aardwarmte en aardwarmte/geothermie zijn daarbij verkend en zijn in het stadium beland dat ze kunnen worden toegepast.

Zo ver is het anno 2019 nog lang niet. De huidige situatie op die plaatsen waar men nog aan aardgas is gekoppeld, kenmerkt zich door:

- Hoge mate van onduidelijkheid en vragen van bewoners; wanneer gaat er wat eigenlijk gebeuren?
- Er is nog geen echt draagvlak voor de wijze welk plan dan ook; samenwerkingsverbanden ontbreken.
- Er worden allerlei technische mogelijkheden en alternatieven genoemd waarvan onduidelijk is wat daarvan de realiteitswaarde is.
- Er is geen zicht op wie er nu moet gaan investeren – de overheid, de bewoners? En hoeveel gaat het kosten?
- Die onduidelijkheid werkt in het voordeel van de mensen die niets willen doen en de urgentie van de klimaatproblemen niet als zodanig ervaren.

Wat moet er gebeuren om hier verandering in aan te brengen?

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Reëel zicht organiseren van wat de mogelijkheden zijn om van het gas af te komen en welke alternatieven er dan zijn.	
2	Organisatie van draagvlak, goede communicatie op gang brengen en bewoners erbij betrekken. Gebiedsgericht werken, bijvoorbeeld per eiland.	
3	Duurzaamheidscommissies VVE activeren, voorlichting op de schaal van een gebied of aantal complexen.	

4	Informatie-/kennisstroom op gang brengen, consequenties van scenario's/keuzes laten zien.	
5	Dienstverlening tot stand brengen voor het realiseren van de maatregelen en oplossingen; toegankelijkheid van de informatie verbeteren. Er moet bv gerichte informatie ter beschikking komen van de regelingen mbt isolatie, zowel van gemeenten als van het rijk.	
6	Wat er mogelijk is, is vaak te ingewikkeld voor de gemiddelde bewoner van het OHG. Deze kan de consequenties niet overzien en weet door het oerwoud van regelingen en deskundigheden de weg niet te vinden. Dus gebeurt er niets. Dus moet er gekeken worden hoe deskundigheid kan worden gebundeld en overzichtelijk/toegankelijk aan de OHG-man/vrouw kan worden gebracht.	
7	Het is belangrijk dat bewoners in deze transitie zelf de regie kunnen voeren, en daar ook in worden erkend door andere relevante partijen, zoals gemeente, energieleveranciers, woningcorporaties.	

Voorbeelden en inspiratiebronnen warmtetransitie

Op 22 februari 2019 organiseerde het LSA, het Landelijke netwerk van bewonersgroepen, de studiedag **Energietransitie: de wijk is aan zet**. Daarin bespraken verschillende deskundigen hoe bewoners samen het verschil kunnen maken en waarom het cruciaal is om er nu mee te beginnen. Lees het verslag, inclusief de presentaties van de deskundigen: <https://www.lsabewoners.nl/event/energietransitie-de-wijk-is-aan-zet/>

Op het WG-terrein zijn ambitieuze plannen om de warmtevoorziening te verduurzamen. Het initiatief is vernoemd naar het oude **Ketelhuis** aan de Van Lennepkade. Van daaruit werden gebouwen op het WG-terrein vroeger verwarmd via een collectief warmtenet met warm water. Dat ketelhuis is gesloopt. Alle gebouwen kregen een eigen, gasgestookte warmtevoorziening. En nu moet er weer zoiets komen als een Ketelhuis. Meer info: www.ketelhuiswg.nl

Het programma **Wijk van de Toekomst** richt zich op één van de hoofdthema's van de energietransitie in de gebouwde omgeving: de stapsgewijze afkoppeling van het aardgas van de Gelderse wijken én de opbouw van een nieuwe basis voor warmtevoorziening. Daarmee maakt een Wijk van de Toekomst zich klaar voor de toekomst en wordt een wijk een plek waar mensen prettig wonen en werken, zowel betaalbaar als veilig en aardgasvrij, geschikt voor jong en oud, zonder wateroverlast of hittestress en mét duurzaam vervoer. Meer info: <http://www.wijkvandetoeekomst.nu/>

T7 Groenintensivering & biodiversiteit – meer dan groen alleen

Het is niet zo dat er niks is aan 'groen' in het OHG. In het stedenbouwkundig basisontwerp is ooit gekozen voor het motto 'blauw = groen', met lange kades en open water, maar in de loop der daaropvolgende decennia hebben de bewoners zelf het nodige groen toegevoegd aan gevels, op hun balkons en dakterrassen. Ook de gemeente heeft op meerdere plekken groenplantsoenen toegevoegd, soms tot verbazing van aanwonenden die ineens hun stoep zagen opengebroken.

Ondanks al deze inspanningen melden bewoners – nadat ze de rust en weidsheid van het gebied geprezen hebben – in enquêtes dat ze wel vinden dat het gebied een stenige indruk maakt. Vaak zijn ze daar niet heel precies in, maar de indruk van stenigheid heeft een hardnekkig leven in het OHG. En ja, kijk naar de Veemkade en Surinamekade, de kasseien in de middenberm van de Van Eesterenlaan, het tunneldak van de Piet Hein-tunnel de lange muren van de achterkant van het Veemarktterrein, het kille karakter van het pleintje aan de zuidkant van de Sfinx op Sporenburg of aan de noordkant van Pacman op het Borneo-eiland en zeker in de winter valt moeilijk te ontkennen dat stenigheid hier een tamelijke rake typering is.

Aan deze tafel werden de mogelijkheden van een breed gedragen, intelligente groenintensivering onderzocht, die bijdraagt aan de biodiversiteit.

Het gaat om vragen als:

- Waar is vergroening aan de orde (kale plekken, daken, blinde muren?)
- Wat is aantrekkelijk groen?
- Groene daken is dat een optie?
- Welke vormen van (mede-)eigenaarschap zijn mogelijk?
- Je kunt als bewoner plantenbakken en bomen adopteren¹¹, de gemeente heeft er een loket voor, maar zou het niet beter zijn omdat niet per individu te doen, maar per (straat/complex)collectief.

Er valt - dat valt in ieder geval uit de BuurtTop te concluderen - het nodige te verbeteren als het gaat om 'groenintensivering & biodiversiteit' – een van de drukbezochte tafels tijdens de BuurtTop OHG2025. Natuurlijk, het water blijft een dominante rol spelen in het gebied, de kades moeten en kunnen geen groene boulevards worden, daarvoor zijn ze te manifest verbonden met de identiteit van het gebied. Maar het oude uitgangspunt blauw=groen verdient voor de toekomst nuancering, of misschien nauwkeuriger uitgedrukt: verlevendiging. Het suggereert namelijk dat het een (blauw) in plaats van het ander (groen) zou komen, terwijl dat anno 2019 natuurlijk nergens voor nodig is. Met behoud van de zeer gewaardeerde open blauwe kwaliteit van het gebied kan er wel degelijk groene aanvulling en invulling plaats vinden. Blauw hoort groen niet uit te sluiten.

De situatie is bovendien nogal anders dan een kwart eeuw geleden toen het gebied op de tekentafels werd ontworpen. Vergroening van gebieden is niet alleen nodig omdat mensen het mooi en aardig vinden; het heeft ook een functie in de verduurzaming van het leefmilieu, waar een urgentie aan verbonden is die in de jaren negentig van de vorige eeuw nog niet als zodanig werd gevoeld. Groen in het OHG heeft daardoor een grotere publieke en maatschappelijke betekenis gekregen. Het vangt CO₂-uitstoot af, het is een buffer tegen hoge concentraties fijnstof (vooral rondom de Piet Hein-tunnel en Oostelijke Handelskade), het draagt bij aan de biodiversiteit met ruimte voor insecten, het

¹¹ Zie: <https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/zelfbeheer/adopteer-planten>

kan bijdragen aan een betere isolering van huizen, het brengt verkoeling tijdens hittegolven. Kortom, een doordachte vergroeningsagenda van het OHG moet onderdeel vormen van de duurzaamheidsambities die er in het gebied leven.

Er zijn ook veel ontwikkelingen die vergroening stimuleren en die uiteraard niet aan het OHG voorbij zullen gaan. Er is een beweging op gang gekomen die tot doel heeft om wat ooit vooral buiten de stedelijke omgeving werd geproduceerd meer en meer de stad in te halen. Boeken als *De eetbare stad. Gids voor wildplukkers met recepten* (Bas Lubberhuizen, 2018) vinden hun weg naar steeds meer stedelingen. Er wordt gesproken over stadslandbouw, vaak met kleine stukken grond waar mensen met elkaar groenten verbouwen, en voor het gebruik van verse kruiden hoeven nogal wat stedelingen tegenwoordig alleen maar even het balkon of dakterras te betreden, dat geldt zeker in het Oostelijk Havengebied.

In het kader van de duurzaamheidstransitie is er ook veel aandacht voor groene daken, een gedeelte van de stad waar tot voor kort niemand belangstelling voor had. Maar wie met duurzaamheidsogen naar de stad kijkt of beter wie erboven gaat hangen, ziet een enorme oppervlakte opdoemen die buitengewoon functioneel is in het vasthouden van water, het isoleren van woningen, het afvangen van warmte van zonnepanelen. Dat geldt in hoge mate voor het Oostelijk Havengebied, dat vrijwel geheel bezaaid is met platte daken en waar dus enorme mogelijkheden zijn voor vergroening. Het feit dat de ambities met betrekking tot zonnepanelen diezelfde daken zien als 'beleggingsobject' hoeft daarbij totaal niet strijdig te zijn. Het 'blauw' van de zonnepanelen komt, zo leert onderzoek, zelfs beter tot energieproductie als het op het dak groen in zijn nabijheid heeft.¹² Mooi voorbeeld van twee vliegen in een klap, ook wel een win-winsituatie genoemd.

De bedrijven die bewoners hier terzijde kunnen staan schieten als paddenstoelen uit de grond en staan te trappelen om het Oostelijk Havengebied aan het werk te gaan. In het kader van de voorbereiding van de BuurtTop is er contact gelegd met jonge en energieke bedrijven als *Rooftop Revolution*¹³ en de *Dakdokters*¹⁴.

Kortom, er is urgentie, er is behoefte, er is expertise, veel OHG-bewoners zijn er individueel mee bezig, en ook de gemeente heeft een ambitieuze groenagenda, waarin ze samenwerking zoekt met bewoners om als het gaat om groenintensivering & verbetering van de biodiversiteit stevige stappen voorwaarts te maken.¹⁵ Maar hoe kom je tot die samenwerking, hoe maak je van al die individuele goedwillendheid een inspirerend plan? Hoe voorkom je dat iedereen op eigen houtje wat doet?

Imker Erik van Rosmalen zou erg geholpen zijn als er wat meer wordt nagedacht over soorten groen en er meer wordt samengewerkt tussen bewoners en gemeente. Hij is de imker van de bijenkolonies op de immens grote tafels op het kruispunt van de uitgang van de Piet Hein tunnel en de Sumatrakade. De eerste imker heeft het niet gered, de tafels hebben er jarenlang bijenloos bijgestaan, maar sinds 2018 heeft Erik van Rosmalen, zelf woonachtig op de Oostelijke Handelskade, tegenover winkelcentrum Brazilië, de handschoen weer opgenomen met twee bijenkolonies, waarvan er een de winter heeft overleefd. Deze zomer komen er weer nieuwe

¹² <http://www.solarsedum.nl/onzeproducten/>

¹³ <https://www.rooftoprevolution.nl/>

¹⁴ <https://dakdokters.nl/>

¹⁵ Zie bijvoorbeeld: <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/groen/> en <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/ruimte-duurzaamheid/hoofdgroenstructuur/>

bijenvolken bij. Maar de kans dat zij op deze plek overleven is in hoge mate afhankelijk van de bloemrijkheid in de omgeving. En dat kan veel beter, aldus Erik van Rosmalen. En het is ook niet heel moeilijk om daar wat aan te doen.

De imker ergert zich aan het feit dat als de gemeente groen toevoegt niet een betere biodiversiteit of de bloemrijkheid voorop staat, maar de behoefte aan onderhoudsvrije vegetatie. Dat is ook de bewoners van de Oostelijke Handelskade opgevallen. Daar werd al jaren geklaagd over de enorme stenige ruimtes die er tussen de bebouwing en de weg van de Piet Heinkade gaapten. Winderig, guur en kil, zo ervoeren ze de ruimte. Tot op zekere dag ineens de graafmachines de stoep op reden, de bestrating werd opengebroken en er plantsoentjes van zo'n 50m² verschenen. Inderdaad, minder stenig, beetje grassig. Maar bewoners waren vooral verbaasd, hadden ze het overleg gemist? Waar was het besluit genomen? Moesten ze dit mooi vinden? Het resultaat stimuleerde in ieder geval niet om zich het lot van het nieuwe plantsoengroen aan te trekken en er verantwoordelijkheid voor te nemen. Precies de reden waarom de gemeente er groen had geplant waar ze zo weinig mogelijk omkijken naar had.

Wat uit de BuurtTop OHG2025 in ieder geval duidelijk is geworden dat zo'n onverschillige betrekking tussen bewoners die verbaasd naar de gemeente kijken en de gemeente die vooral erop uit is om het onderhoud te minimaliseren niet toekomstbestendig is. Dat brengt een rijkere vergroening van het OHG niet dichterbij, dat komt het verbeteren van de biodiversiteit niet ten goede. Dat werpt de bereidheid van een grote groep bewoners om in dit opzicht wat te betekenen terug tot een individuele hobby. Daardoor worden kansen gemist.

Wat nodig is, zo concludeerde en aan de tafel die er tijdens de BuurtTop over was georganiseerd, is een soort Masterplan Groen OHG. Anders gezegd: hoe kan je de rijkkelijk aanwezige individuele goedwillendheid een collectieve draai geven? Hoe kan je voorbij het niveau van postzegeloplossingen komen? Hoe kan je doordachter, kennisrijker en systematischer gaan werken aan een vergroeiing van het OHG?

Naar een Masterplan GROEN OHG

Bewoners, gemeente en hoveniers/ondernemers zouden hierin samen moeten werken. De groentafelgangers stelden zich een Stuurgroep Groen OHG voor die de opdracht krijgt en daartoe ook gefaciliteerd wordt om in een periode van een jaar een Masterplan Groen OHG op te stellen, dat erop gericht is:

1. Kennisniveau over vergroening & biodiversiteit te verbeteren, zowel voor individuen (wat zou je moeten planten om de biodiversiteit te vergroten en welke vegetatie doet het dan goed?) als voor VvE's (wat zijn de vergroeningsmogelijkheden van daken en muren, hoe voorkom je schade?)
2. Een gedegen inventarisatie te maken voor de mogelijkheden tot groene daken. Mogelijk een pilot tot stand te brengen die vooropgaat in de vergroening, bij voorkeur in combinatie met zonnepanelen.
3. Voorstellen doet tot verbinding van bestaande groene gebieden in het OHG. Zodat nieuwe plannen voor groentoevoegingen in een samenhang gezien kunnen worden en ook bewoners met hun eigen groenplannen aan de samenhang kunnen bijdragen.
4. Voorwaarden creëert waarop gemeente en bewoners vormen van gedeeld eigenaarschap kunnen ontwikkelen met betrekking tot het onderhoud van publiek groen. Waarbij de gemeente tekent voor het grote onderhoud en bewoners voor het dagelijkse beheer. Nieuwe groentoevoegingen in de wijk moeten conform deze voorwaarden tot stand komen.

5. Een lange termijnplan maakt (tot 2030) om groenintensivering en biodiversiteit te verbeteren en dat zo nodig in streefdoelen vast te leggen.
6. Voorstellen te doen op basis waarvan in het OHG de participatiemogelijkheden die de gemeente biedt geoptimaliseerd kunnen worden (zie bijvoorbeeld de mogelijkheden om boomcirkels en plantenbakken te adopteren: <https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/zelfbeheer/adopteer-planten/>)

Als eerste stap om hiervoor vorderingen te maken zouden bewoners van het OHG een werkgroep/platform moeten vormen dat hierin een coördinerende rol kan spelen. De Buurtcoöperatie OHG kan dit faciliteren, maar er moeten actieve bewoners opstaan om hierin een rol te spelen. Een aantal tafelgenoten heeft te kennen gegeven in vervolgbijeenkomsten geïnteresseerd te zijn.

De aanloop tot de BuurtTop OHG2025 heeft bijna een jaar in beslag genomen. Gedurende die hele periodes zijn er voortdurend suggesties gedaan en ideeën geopperd. Veel van die ideeën zouden ook gerealiseerd kunnen worden als ze geadopteerd worden door bewoners of bijvoorbeeld omwonenden. Sommige ideeën worden al gedragen door bewoners, maar vragen om actieve ondersteuning van gemeenten of instanties. Het is een onderdeel van het BuurtTop-proces om geen ideeën verloten te laten gaan, ze in de etalage te zetten zodat ze altijd opgepakt kunnen worden door enthousiaste bewoners of door de gemeente in de verdere planvorming met betrekking tot het OHG.

Rijp en groen zijn de volgende ideeën en voorstellen gedaan.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	De drijvende Jasper-Grootveld eilanden in de Entrepothoven verbeteren en tot een langere strook verbinden, in combinatie met het vernieuwen van de steiger in het midden.	Gemeente en bewoners
2	Maak plukgroen in de strook langs het spoor, zodat het voor meer mensen aantrekkelijk wordt dan alleen hondenbezitters.	
3	Waar zijn de moesbakken gebleven die op de Lohuizenlaan stonden en daar weg moesten toen het Lohuizen-complex werd aangelegd? Was succesvol. Waarom niet terug laten keren in het OHG?	
4	Het begin van de Feike de Boerlaan kent al 20 jaar een strook groen die bewoners zeer succesvol beheren. Hoe doen ze dat en welke andere gebieden zouden daarvoor in aanmerking komen?	
5	Organiseer op een slim tijdstip in het jaar een duurzaamheids-groen-markt. Met adviezen, aanbiedingen van planten.	
6	Verspreid met een nummer van de Buurtbalie krant in het voorjaar ook een zakje met een paar (gesponsorde) stokrooszaadjes, want die groeien overal en zijn goed voor de bijen.	
7	Maak een inventarisatie van kale muren die vragen om verticale begroeiing, benader eigenaren met concrete plannen.	
8	Stel een jaarlijkse prijs in voor het mooiste dakterras, geveltuin en verticale muurbegroeiing. Maak daarvoor een bewonersjury.	

HET Gebied is nogal stendig

Dat de gemeente in dit alles een belangrijke partner is mogen duidelijk zijn.
Hieronder een korte weergave van de ambities van de gemeente:

Groen in de buurt

Steeds meer Amsterdammers maken gebruik van groen in hun buurt. Het heeft een belangrijke functie als ontmoetingsplek voor buurtbewoners en zorgt ervoor dat mensen meer bewegen. Daarnaast ziet de gemeente graag dat mensen zelf aan de slag gaan met groen. En geeft waar mogelijk subsidie. Bijvoorbeeld voor de aanleg van een geveltuin, groene muur, of daktuin, om groenten te verbouwen of de buurt te vergroenen.

In de huidige bestuursperiode zorgt de gemeente voor:

- Voorzieningen in het groen gericht op sporten en bewegen
Denk aan goede wandel-, hardloop-, fiets- en skeeleroutes.
- Uitdagende groene omgeving voor kinderen
Onder meer door stenige schoolpleinen groener te maken.
- Meer en beter groen in de buurt
Bijvoorbeeld door de aanleg van geveltuintjes of postzegelparken.
- Stadslandbouw & groene buurtinitiatieven
Het ondersteunen van samenwerking en groene initiatieven uit de stad.

De **Agenda Groen** omschrijft de ambities voor klimaatbestendigheid en meer biodiversiteit:

- Toevoegen van 50.000 m² aan groene daken
Bij voorkeur met een dik groenpakket.
- Meer opvang van regenwater door vergroening
Onder meer op bedrijventerreinen, parkeervakken en snelwegen.
- Beschermen van gezonde bomen. Onder meer via de [Bomenverordening](#).
- Meer biodiversiteit. Bijvoorbeeld door ecologische verbindingen te maken.
- Natuurvriendelijker maken van gebouwen. Zodat onder meer vogels makkelijker kunnen nestelen.

2. Openbare ruimte & identiteit OHG

Een nieuw hoofdstuk toevoegen aan de geschiedenis van het OHG - met die intentie ging stedenbouwkundige Ton Schaap een kwart eeuw geleden aan de slag toen zij zich bogen over het stedenbouwkundig concept van het OHG. In het ontwerp zou worden voortgeborduurd op de geschiedenis van het Havengebied, met open en toegankelijke kades, wonen met zicht op het water, weidsheid, de enorme schaal, ruwe bestatring.

Ton Schaap blikt erop terug in een video die als voorbereiding voor de BuurtTop door hemzelf werd opgenomen, terwijl hij – wandelend over het Java-eiland, het KNSM-eiland en Sporenburg – vertelt wat de ontwerpers indertijd heeft bewogen. Hoe de eilanden achter elkaar zijn ontworpen als reactie op élkaar, maar ook steeds met een eigen handschrift van de architect, zodat er steeds opnieuw gevarieerd werd in het vastliggende decor van wat ooit een dynamisch en druk havengebied was. Ton Schaap, zelf woonachtig op Sporenburg, vertelt er nog steeds met passie over. De video is op YouTube inmiddels voor iedereen te raadplegen.¹⁶

Dat die opzet geslaagd te noemen is, daarover bestaat geen misverstand. Het Oostelijk Havengebied krijgt van zijn bewoners een hoog rapportcijfer (8,1) en torent daarbij hoog boven het Amsterdams gemiddelde van 7,5 uit. In enquêtes roemen bewoners stevast de openheid, de weidsheid, het water en de rust die het Havengebied uitstraalt. Het zijn precies de karakteristieken die de stedenbouwkundige ontwerpers een kwart eeuw geleden voor ogen hadden.

De grondverf van het gebied is derhalve op orde. Maar dat betekent niet dat het een statisch gebied is dat onveranderlijk moet blijven. Bewoners hebben er de afgelopen kwart eeuw leven aan toegevoegd. Ze hebben groene gevels gemaakt, plantenbakken neergezet en daarmee het gebied al een iets minder stenig karakter gegeven. Er zijn plekken die er wat mistroostig bij zijn komen te liggen (het tunneldak van de Piet Hein-tunnel bijvoorbeeld), pleinen die volgestouwd zijn, onderhoud dat verwaarloosd is. Kan er met behoud van wat goed is kwaliteit aan het gebied worden toegevoegd. Dat was de hoofdvraag van het thema Openbare ruimte & identiteit van het OHG die op de BuurtTop van 13 april aan vier tafels aan de orde was. Dit waren de onderwerpen:

OPENBARE RUIMTE & IDENTITEIT VAN HET OHG	
T8	Kwaliteit en identiteit van het Oostelijk Havengebied – wat willen we meenemen naar de toekomst? [2 rondes]
T9	Pleinen, publieke plekken en het OHG – wat willen we ermee?
T10	Het OHG als etalage: ruimte voor verbeelding

¹⁶ Zie: https://www.youtube.com/watch?v=wFic3TwCO_Y&feature=youtu.be

T8 Kwaliteit en identiteit van het Oostelijk Havengebied – wat willen we meenemen naar de toekomst? [2 rondes]

Over de openbare ruimte van het OHG heeft iedereen wel een gedachte en/of mening. Je wordt er immers elke dag mee geconfronteerd, je beweegt je er dagelijks doorheen. Het behoeft dan ook geen verbazing dat de twee tafels die tijdens de BuurtTop over dit onderwerp waren georganiseerd aan belangstelling geen gebrek hadden. Het waren geliefde onderwerpen, waar buurtgenoten graag hun zegje over doen.

Aan deze tafel kwamen in drie rondes de volgende vragen aan de orde:

1. Wat is voor u de kwaliteit van deze buurt. Wat is geweldig, goed, prettig; waarom is het wonen in deze buurt voor u zo goed, bijzonder, etc.
2. Wat is niet goed, minder goed, kan beter, verdient aandacht
3. Wat zijn de wensen en verlangens, verbeteringen en wat moet blijven zoals het is.

Op de vraag: wat is voor u de kwaliteit van de buurt? Geven ze overigens vrijwel unaniem antwoorden die stedenbouwkundig ontwerper Ton Schaap met genoegen zou aanhoren. Ze prijzen het licht en uitzicht, de weidsheid, de panoramische, filmische kwaliteit, het contact met het water. Ze waarderen de afwisseling van de bebouwing: oud versus nieuw, torens versus laagbouw, de lappendeken van verschillende gebieden. En de eindigheid van de eilanden: alle eilanden hebben koppen; er is geen doorgaand verkeer, het is geen doorgangsgebied. Het gebied ligt in de ogen van

haar bewoners ideaal: alles is dichtbij (centrum, IJburg, Noord, A10, etc.) en het gebied (behalve Cruquius) is goed ontsloten door het openbaar vervoer (lijnen 7, 26, 48 en 65). Je woont midden in Amsterdam en het is er toch rustig. Midden in een metropool en toch omringd door de elementen: het jaargetijdengevoel.

Toch zien bewoners ook ontwikkelingen die de kwaliteit op termijn mogelijk ondermijnen. Zorgen maken een aantal bewoners zich om het gebrekkig onderhoud en tekortschietend beheer. Er zijn steeds meer plekken waar sprake is van verslonzing: kapotte meerpalen, bestrating die niet op orde is, vaak kleine mankementen die kennelijk niet de moeite van het herstel waard zijn maar met elkaar gaan knagen aan de kwaliteit van het gebied. Steen des aanstoots is bijvoorbeeld ook de witte container die pontificaal op het Azartplein is neergezet. Dat is een vorm van bestuurlijke onachtzaamheid die fnuikend is voor de kwaliteitsbeleving van het gebied. Een hoogwaardige kwaliteit moet zorgvuldig onderhouden worden, en nogal wat bewoners vrezen dat er op dit punt de klad in komt. Wat dat betreft verdient het aanbeveling dat de door de gemeente georganiseerde schouw, die tot een aantal jaren geleden een paar keer per jaar plaatsvonden en waarbij ambtenaren, politici en bewoners gezamenlijk een gebied inspecteerden, weer heringevoerd wordt. Een initiatief dat bewoners overigens ook zelf kunnen nemen.

Een terugkerend thema is dat er te weinig groen is in het OHG. Wat er is moet diverser. (Zie daarover tabel 7: Groenintensivering & biodiversiteit).

Ontevreden is men ook over het gebied rondom het winkelcentrum Brazilië. In feite is dat het centrum van de buurt, maar als zodanig leeft het niet. Het winkelaanbod is beperkt en eenzijdig, het gebied zou qua inrichting en uitstraling meer voor de buurt moeten kunnen betekenen. (Zie ook tabel ... over Brazilië). Er zijn in de nasleep van de discussie over het zogenaamde Waterhart met de gemeente en met bewoners gesprekken gevoerd om hiervoor voorstellen te ontwikkelen, maar het heeft er alle schijn van dat daar de klad in is gekomen. De BuurtTop levert voldoende argumenten om dit proces weer vlot te trekken en de gesprekken met ondernemers en bewoners van een nieuwe impuls te voorzien.

Er zijn ondanks de hoge kwaliteit van de openbare ruimte wel degelijk plekken waar sprake is van een zekere slijtage en waar nieuwe ideeën en initiatieven over herinrichting welkom zouden zijn. Uit de eerste sessie brak een opvallend en door de groep gedragen creatief idee door namelijk om voor het Oostelijk Havengebied een alles verbindende 'as' te maken, lopend van de Cruquiusweg tot aan het IJ (pontveer) en bestaande uit de Van Eesterenlaan, de Verbindingsdam en het Azartplein. Van bovenaf bekeken (op tafel lag een grote kaart van het Oostelijk Havengebied) zie je dat deze 'as' eigenlijk een centrale ader is in het OHG, maar eigenlijk nooit als zodanig is gezien, laat staan samenhangend is ingericht. Hier ligt een onverwachte nieuwe stedenbouwkundige opgave om deze as meer betekenis te geven. Daarbij gebruikmakend van de kansen die er liggen: leegstaande gebouwen (het vm. Persmuseum, het Gouden Ei), buurtcentrum De Eester, waterpartijen, de openbare ruimte (de onbestemde middenberm Van Eesterenlaan, Verbindingsdam, Azartplein), de marktpleinen, het winkelbestand en Brazilië.

Dit 'inzicht' maakte in het tafelgesprek veel enthousiasme en creativiteit los. Een snel rondje fantaseren leverde al meteen de nodige ideeën op:

- Voor de Tunnelhelling: terrassen à la Nemo
- Een betere relatie met het marktplein, de waterkanten
- Gebruik makend van leegstaande bebouwing,
- Samenwerking met de Turkse winkels,
- En een pakkende naam voor deze centrale as: ...

Samenvattend:

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Zie de lijn Van Eesterenlaan / AH-plein / Verbindingsdam / Azartplein / veerpont als dé centrale en identiteit gevende ontsluiting-as van het OHG, ontwikkel die als zodanig en maak daar gebruik van de kansen die er momenteel zijn (leegstaande gebouwen, onbestemd tunneldak, niet functionerende pleintjes)	Gemeente in samenspraak met bewoners
2	Looptrajecten moeten aantrekkelijker en aardiger worden gemaakt door meer en diverser groen, ontmoetingsmogelijkheden zoals bankjes, betere pleinen en pleintjes (bedriegertjesplein), een hondenuitlaatplek.	
3	Brazilië moet samen met de winkeliers worden aangepakt. Er moet een 'centrumsfeer' bij en in Brazilië komen. Brazilië moet aan de Veemkadezijde open worden gemaakt.	
4	Wat betreft het onderhoud van het gebied verdient het aanbeveling dat de door de gemeente georganiseerde schouw, die tot een aantal jaren geleden een paar keer per jaar plaatsvonden en waarbij ambtenaren, politici en bewoners gezamenlijk een gebied inspecteerden, weer heringevoerd wordt. Een initiatief dat bewoners overigens ook zelf kunnen nemen.	
5	Er moet veel meer gebruik van het water worden gemaakt om te vervoeren: personen, vracht, afval, maar wel duurzaam. Het Azartplein moet met het toekomstige Hamerkwartier verbonden worden. Denk ook aan een fietsponton in IJ-haven bij het AH-plein, uit te breiden met verblijfsfuncties (steigers)	

T9 Pleinen, publieke plekken en het OHG – wat willen we ermee?

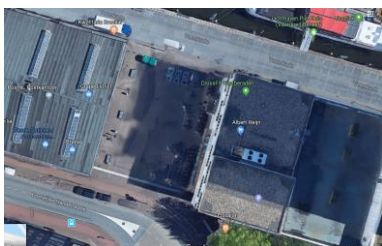
Het OHG kent de nodige publieke plekken, kleine pleintjes, open ruimtes. Sommige horen bij een complex, andere zijn een beetje onbestemd en een aantal zijn verwaarloosd. Waarom denken we eigenlijk zo weinig na over onze pleinen?

De opdracht die aan deze tafel was meegegeven was:

Wat willen we met publieke plekken waar we allemaal vaak komen? Laat de verbeelding op een drietal pleinen los en destilleer daar mogelijke herontwerpcriteria uit?

In de voorbereiding van de BuurtTop zijn er meerdere relatief centrale pleinen/plekken benoemd waar OHG-bewoners mensen zo hun gedachten over hebben. Dat zijn het Azartplein, het pleintje bij Albert Heijn, het Mien Ruys-plantsoen, het Hildo Kropplein en het aflopende dak van de Piet Heintunnel. Deze plekken verdienen, zo blijkt uit de gesprekken, heroverweging en zo mogelijk herinrichting. Nu is het ondoenlijk om al deze pleinen in een sessie van een uur onder de loep te leggen. Gekozen is daarom voor een creatieve aanpak waarbij de deelnemers worden uitgedaagd om hun verbeelding op drie plekken los te laten, te weten het Azartplein, het Albert Heijn-pleintje en het Mien Ruys-plantsoen. Deelnemer wordt gevraagd om op plattegronden van het plein te tekenen hoe zij het zouden zien. Niet dat het dan zo wordt, maar om daarna met elkaar in gesprek te gaan over welke functies we aan deze pleinen toedichten, en welke programmatische eisen we eraan mee willen geven. Zo moet verbeelding de kiem voor verbetering en aanpassing worden.

Albert Heijn-pleintje

Azartplein

Mien Ruys-plantsoen

Discussies over publieke plekken maken veel los. De een begint driftig te herontwerpen, de ander meent juist dat je daar voorzichtig moet zijn en de bestaande kwaliteit moet waarderen. Maar in het gesprek dat daarop volgt vinden de meningen elkaar toch op net die functies of plekken die in het gebruik niet uit de verf komen en derhalve verbeterd kunnen worden.

Het Mien Ruys-plantsoen op het KNSM-eiland is daar een voorbeeld van. Dat is een historische plek zeggen de ingewijden, daar moet je afblijven. Het park is door Mien Ruys, Nederlands bekendste tuinarchitecte, ontworpen in 1952, en ook voor de herontwikkeling begin jaren negentig tekende zij. Dat kan zijn, zeggen andere OHG-bewoners, maar kijk eens naar die vieze vijver, te vies om aan te raken, totaal niet meer functioneel. Of kijk naar de later toegevoegde buurttafel, waarvan niemand kan zien dat het als een tafel gebruik kan worden? Heb je er ooit mensen zien picknicken? Dat valt inderdaad niet te ontkennen, en zo is men er het op deze tafel wel over eens dat je met behoud van de historische aarde, elementen van het plantsoen kunt verbeteren en aanpassen.

Concreet:

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Zoek een passend alternatief voor de vieze vijver in het Mien Ruys-plantsoen. Te denken valt aan een soort bedriegertjes, zoals die bijvoorbeeld ook op het Haarlemmerplein zijn geïnstalleerd. Daardoor wordt de plek aantrekkelijk voor kinderen en ouders, en krijgt het plantsoen ook een betere ontmoetingsfunctie.	Gemeente ism omwonenden en OHG-bewoners
2	Vervang de wat onbruikbare buurttafel in het plantsoen (overigens niet bedacht door Mien Ruys, maar later toegevoegd) door bruikbare picknick-tafels of in ieder geval tafels waar je met meerderen aan kunt zitten.	
3	Voeg onderdelen toe (kan ook op andere plaatsen) waar jongere en oudere generaties elkaar kunnen ontmoeten. Bijvoorbeeld een jeu-de-boules-baan.	
4	Verbeter de toegankelijkheid van het plantsoen. Het is nu redelijk afgeschermd, het zou toegankelijker kunnen.	

Ook in het gesprek over het Azartplein lopen de meningen uiteen. De een vindt de lege vlakte saai, de ander ziet daar juist de schoonheid van. Eensgezind zijn de deelnemers over de witte werkcontainer die pontificaal op het plein is neer gepoot. Dat is aanstootgevend lelijk. Maar deze wordt, zo weet een van de meer ingewijde deelnemers te melden, binnenkort weggehaald en krijgt een andere plek. Een andere deelnemer tekent op het plein een aantal moestuinbakken, maar geeft direct toe dat dat meer is omdat ze vindt dat er te weinig mogelijkheden zijn op de eilanden om iets met moestuinen te doen, dan dat het Azartplein daar een geschikte locatie voor is. Al met al leidt de gedachtevorming over het Azartplein exercitie niet direct tot een consensus met richtinggevende uitspraken voor een mogelijk herontwerp.

Overeenstemming dat er wat aan het Albert Heijn-plein bij het Winkelcentrum Brazilië moet gebeuren is er daarentegen wel. Het plein is een slordige verzameling van functies geworden, volgestouwd met fietsen, afvalcontainers. Het maakt een verwaarloosde indruk, met een soort barricade naar de kadekant. In veel opzichten is dit plein het hart van het OHG, maar het laat bij niemand een goede indruk achter.

Overigens is die constatering niet nieuw. Er wordt met winkeliers, ondernemers, bewoners en gemeente al langer over de omgeving van het winkelcentrum Brazilië gesproken, alleen is daar nog weinig resultaat van te zien. De gesprekken gaan langzaam. Wat de tafeldeelnemers van de BuurtTop daar in ieder geval aan mee willen geven zijn de volgende suggesties:

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
5	Maak het pleintje open naar de waterkant. Offer voor de vuilcontainers aan de andere zijde een paar parkeerplaatsen op, zodat er meer ruimte komt op het plein.	
6	In de vrijkomende ruimte van de ondergrondse containers kan de mogelijkheid onderzocht worden om daar een boom te plaatsen.	
7	Probeer het kriskras-doorkruiskarakter van het plein tegen te gaan door meer ruimte te scheppen voor ontmoetingen en terloopse praatjes. Voeg bijvoorbeeld een buurtinformatiezuil (dus geen reclamezuil) toe aan het plein, iets waar mensen bij stil kunnen staan.	
8	Vervang de hunebed-achtige stenen banken op het pleintje door banken die uitnodigen om er echt plaats te nemen.	

9	Verzin slimme oplossingen om het fietsparkeren van het plein te weren en naar de zijkanten te verplaatsen.	
---	--	--

In de gesprekken kwam ook het plein bij het Lloyd-Hotel nog aan de orde. Het pleintje waar *Anne & Max* en het restaurant *Puerto Patra Negra* aan gevestigd zijn ontwikkelt zich meer en meer als een aantrekkelijk terrasplein. Omdat hier ook ouders met kinderen ontspanning vinden zou het aardig zijn als het plein ook voor kinderen aantrekkelijk zou kunnen worden. Daarbij gaat het niet perse om het toevoegen van speeltuinvoorzieningen, maar in subtiële toevoegingen op het plein in de vorm van stippen en plattegronden waarop gespeeld kan worden.

10	Verhoog de speelvriendelijkheid van het Lloyd-plein, zodat ouders met hun kinderen makkelijker vertier kunnen vinden op de terrassen en het pleintje zich verder kan profileren als het terrasplein van het OHG.	
----	--	--

Het dak van de Piet Hein-tunnel

Het Oostelijk Havengebied is een aantrekkelijk woongebied, met weidse vergezichten over het water. Maar er zijn ook plekken die er na een kwart eeuw wat onbestemd bij liggen. Plekken die uitnodigen om er de verbeelding op los te laten. Het tunneldak van de Piet Heintunnel is daar een voorbeeld van. Het was al schoolplein al niet zo geslaagd, maar

nu de school verdwenen is, heerst er mistroostigheid. In het kader van de Buurttop OHG2025 vroeg de Buurtcoöperatie OHG de vormgevers Erik van Rosmalen en Janneke Schenk om hun fantasie op de ruimte los te laten. Hieronder het resultaat van hun verbeelding. Zij transformeren het tunneldak in een collectieve groene ruimte, bedacht en beheert door bewoners. Of het realiseerbaar is, doet er even niet toe. Feit is dat het een stuk aantrekkelijker oogt en dat elke positieve verandering begint bij verbeelding. Precies het motto van de Buurttop OHG2025.

T10 Het OHG als etalage: ruimte voor verbeelding

Er wonen in het Oostelijk Havengebied veel creatieve mensen, maar we zien er weinig van. Er is een bovengemiddelde belangstelling voor kunst en cultuur, maar je ziet dat in het OHG op niet veel plekken terug. Er zijn genoeg plekken, muren, ruimtes waar de verbeelding tijdelijk iets zou kunnen toevoegen, maar niemand denkt erover na. Er bestaat ook nog niet een forum waar ideeën daarover een plek vinden en tot een vervolg leiden. De bedoeling van deze tafel was om te onderzoeken of daar een begin mee gemaakt zou kunnen worden.

Er is in het OHG overigens een uitzondering. De hoek van de Feike de Boerlaan en de Borneolaan functioneert al meer dan twintig jaar de etalage Achter de Ramen, beheerd door bewoners van het achterliggende BO1-blok, waarin elke maand een expositie te zien is, veelal van kunstenaars uit de buurt. Het kan dus wel. Waarom zijn er niet meer van deze plekken?

Aan deze tafel ging het om de volgende vragen:

Kunnen we de creativiteit uit de buurt en de belangstelling voor kunst en cultuur in het OHG niet zichtbaarder maken en dus meer ruimte geven? Hoe zou de buurt er in dat opzicht in 2025 idealiter uit kunnen zien?

Ook bij dit onderwerp kruisen verschillende invalshoeken met elkaar de degen. Er zijn mensen die zichzelf typeren als minimalist en die zeggen dat het rustige karakter van het OHG juist een wezenskenmerk van het gebied noemen en dat je die rust niet moet verstoren door uitbundige versieringen of toevoegingen. Anderen vinden dat overdreven; juist de creativiteit van het gebied zou wel meer getoond mogen worden, wat meer levendigheid tast het karakter van de buurt niet per definitie aan.

Waar niemand op zit te wachten zijn evenementen of toevoegingen aan de buurt die stromen van het massatoerisme naar het OHG leiden. Dat toeristen het gebied bezoeken is onvermijdelijk, maar de buurt zou dan toch vooral aantrekkelijk willen zijn voor wat wel kwaliteitstoerisme heet.

Overigens moet geconstateerd worden dat ook OHG-bewoners eigenlijk weinig bekend zijn met wat er bijvoorbeeld al is aan kunst in de openbare ruimte. Dat er naast het Mien Ruys-plantsoen, in de flank van het Koolhoff/Piraeus-complex een tamelijk ontzagwekkend kunstwerk is gekomen is vrijwel niet bekend. Misschien is dat voor dit onderwerp een eerste vereiste: vergroot de bekendheid van bewoners met hun eigen gebied; er is veel meer dan mensen zich beseffen.

Waar de deelnemers aan deze tafel elkaar vonden was het begrip 'tijdelijkheid'. Het is leuk als je eigen buurt je regelmatig verrast omdat er iets tentoon wordt gesteld, wat je nieuwsgierigheid wekt. Dat maakt het leuk om met je bezoek door de buurt te lopen.

En voor die tijdelijkheid zijn er tijdens het hele project OHG2025 ideeën genoeg geleverd. We laten die hieronder de revue passeren:

	Ideeën / voorstellen (niet alleen tijdens BuurtTop, ook uit enquête en tijdens de voorbereiding)	Uit te voeren door:
1	Vergroot de bekendheid met wat er is. Er zou een bewonersreisgids voor het OHG geschreven moeten worden, inclusief wandelingen	

	langs architectuur, verleden en kunst. Een wandelplattegrond met uitleg zou de kennis over het OHG ook kunnen vergroten.	
2	De informatiebordjes waarmee gebouwen en plekken in het OHG worden aangeduid zijn wel erg summier. Uitleg en verhalen ontbreken. Wat dat betreft zijn de informatieborden die het buurtmuseum Indische Buurt (zie bijvoorbeeld Veemarktterrein) veel educatiever. Die vorm zou kunnen worden doorgetrokken naar het OHG.	
3	Gebruik de kasseienmiddenberm van de Van Eesterenlaan om daar tijdelijke tentoonstellingen te maken. Zeker in de buurt van het IISG zou er samenwerking en het IISG gezocht kunnen worden. Is hier samenwerking mogelijk met het IISG?	
4	Breng de oude havengeschiedenis van het OHG beter in beeld. Er is door de gemeente een begin gemaakt met het plaatsen van oude historische beelden op transformatiehuizen, maar dat kan natuurlijk op meerdere plekken. In winkelcentrum Brazilië zijn in de parkeergarage grote afbeeldingen van het verleden geplaatst. Maar waarom ook niet een historische beeld op de blinde muren van het winkelcentrum. Zo zou ook de geschiedenis van het Veemarkt-terrein getoond kunnen worden op de lange blinde muren aan de Cruciusweg.	
5	Ruimte voor poëzie in het OHG. Er staat een gedicht op een muur op het gebouw Batavia aan de Panamalaan. Bij De Eester is een poëziebankje waar regelmatig een gedicht wordt voorgelezen. Op de Veemkade heeft The Power of Art drie gedichten op de grote etalageruit gezet. Het zijn subtiele toevoegingen aan de belevingskwaliteit van het OHG. Zou het niet leuk zijn om poëzie op veel meer plekken in het gebied te laten opduiken. In andere steden zijn daar leuke voorbeelden van. Wellicht zou een poëzie-OHG-werkgroep hier mee aan de slag kunnen.	
6	Creëer herkenbare en vaste expositieruimte voor OHG-kunstenaars. Zoek daarvoor plekken, bijvoorbeeld in winkelcentrum Brazilië. Kunstenaars zouden hier zelf het initiatief toe moeten nemen.	
7	Daag het IISG uit om tijdens de week van de geschiedenis op haar imposante witte voorkant in de avonduren een beeldvoorstelling te projecteren, met beelden uit het archief die betrekking hebben op de week van de geschiedenis.	IISG
8	Wie goed kijkt, ziet dat er voldoende subtiele plekken zijn waar verbeelding iets kan toevoegen. Wat te denken van de tamelijk onbeleefde (alleen maar bedoeld voor vaartuigen en met de rug gekeerd naar het vaste-wal-publiek) waterinformatie/verkeersborden met een nietszeggende achtergrond. Geweldige plekken (er zijn er heel veel in het OHG) om er iets ten toon te stellen. Beelden van oude schilderijen van het IJ bijvoorbeeld of foto's hoe het uitzicht er een halve eeuw geleden uitzag.	Havenbedrijf

3. Wonen & samenleven

Hieronder de belangrijkste woonkenmerken van het Oostelijk Havengebied.

	2015	2016	2017	2018
Buurt: tevredenheid met eigen buurt (1-10)	8	n.b.	8,1	n.b.
Buurt: buurtontwikkeling (1-10)	7,6	n.b.	7,4	n.b.
Buurt: % vooruit	7%	9%	13%	n.b.
Verhuiscandidategen (%)	16%	n.b.	19%	n.b.
Mutatiegraad totaal	12,5%	13,9%	n.b.	n.b.
Woningvoorraad	8.601	8.597	8.755	8.872
Eigendomsverhouding: % koopwoningen	38,9%	39,8%	40,2%	n.b.
Eigendomsverhouding: % corporatiewoningen	38,2%	37,1%	37,1%	n.b.
Huur: % sociaal	39%	n.b.	34%	n.b.
Huur: % midden	7%	n.b.	3%	n.b.
WOZ-waarde per m2	3.314	3.589	3.916	n.b.
Woonoppervlak: % 0 - 40 m2	0,4%	0,4%	0,6%	0,6%
Woonoppervlak: % 100 m2+	33,4%	33,5%	33%	34,7%
Woningbezetting gemiddeld	2,13	2,14	2,12	2,08
Tevredenheid met eigen woning (1-10)	8,3	n.b.	8,3	n.b.

Er wonen een kleine 19.000 mensen in het OHG. Dat aantal zal de komende jaren groeien tot een kleine 21.000, voornamelijk door nieuwe woningen in het Crucius-gebied. Wonen is voor OHG'ers welbeschouwd de belangrijkste bezigheid in het gebied. Tegelijkertijd is het niet een onderwerp waar mensen als bewoners met elkaar veel invloed op lijken te kunnen uitoefenen. Je bent individueel eigenaar, je hebt een individueel huurcontract, wat er met gebouwen en de woonomgeving gebeurt, is – alle fraaie voornemens over *right to challenge* of participatiesamenleving ten spijt – in handen van wat wel hogere machten lijken: particuliere verhuurbedrijven, vastgoedafdelingen van de gemeente, woningcorporaties. Over de verkoop van sociale woningen, over de verhoging van de huren, over de instroom van expats of over tijdelijk verhuur – daarover hebben de zittende OHG-bewoners doorgaans het nakijken als hier beslissingen over worden genomen.

Toch zijn er belangrijke ontwikkelingen gaande die het wonen en samenleven in het OHG rechtstreeks raken. De woningmarkt is, het zal maar weinigen zijn ontgaan, de afgelopen jaren op hol geslagen, waardoor de huizenrijzen zijn geëxplodeerd en de huren in de particuliere vrije sector torenhoog zijn gestegen. De verhuur aan expats is daarmee stevig gestegen, maar ook de verhuur via Airbnb in het gebied neemt enorm toe, soms zelfs als methode van mensen om de gestegen woonlasten te financieren. Dat alles heeft consequenties voor de samenstelling van de bewoners, voor de verbinding die mensen aangaan met hun omgeving.

Dat geldt ook voor de corporatiesector, voor wie het aantrekkelijk is om woningen in het gebied te verkopen, omdat ze daarmee een hoge prijs binnenhalen. In de complexen van woningcorporatie De Key worden woningen onttrokken aan de sociale huursector om ze in de vrije sector via *friends*contracten aan meerdere starters te verhuren. Maar houdt de buurt daarmee het ooit

vastgestelde minimale percentage van 30 percent sociale woning in stand? Nu ligt het percentage nog net daarboven, maar het is de afgelopen jaren in rap tempo aan het dalen. Wie houdt dat eigenlijk in de gaten? Wie waakt daarover? Blijft de wijk wel divers? Of ontwikkelt het zich tot een dure welgestelde enclave?

Er komt, kortom, veel op het wonen en samenleven in het OHG af. En de aangrijpingspunten voor bewoners om daar invloed op uit te oefenen zijn niet zo eenvoudig te vinden. Vandaar dat de voorbereidingsgroep van de BuurtTop-tafels gekozen heeft voor een combinatie van tafelonderwerpen waarin de verbeelding aan het werk wordt gezet met tafelonderwerpen waarin gezocht wordt naar wat bewoners zelf kunnen doen te midden van het grote vastgoedgeweld. Wat zouden ze doen als ze bestaande gebouwen zouden kunnen omvormen? En is er in plaats van de toenemende commerciële verhuur niet een veel aardiger en vrolijk stemmender vorm van woningdelen denkbaar?

Dat heeft geleid tot de volgende tafelonderwerpen waarover op de BuurtTop van 13 april is gesproken:

WONEN & SAMENLEVEN	
T11	Van Schoolgebouw naar Woonpaleis - Het Gouden Ei. Daar willen we wonen. Met live visualisaties [2 rondes]
T12	Bouwen aan een inclusieve en diverse wijk – Hoe doen we dat? Wat is daarvoor nodig?
T13	Denken in mogelijkheden! – wat is mogelijk binnen bestaande woningbouw
T14	Droomwonen DIY – Ga los. Do it yourself – een doetafel
T15	Creatief Woningdelen - Hospita 2.0 – niet voor geld maar voor de aardigheid

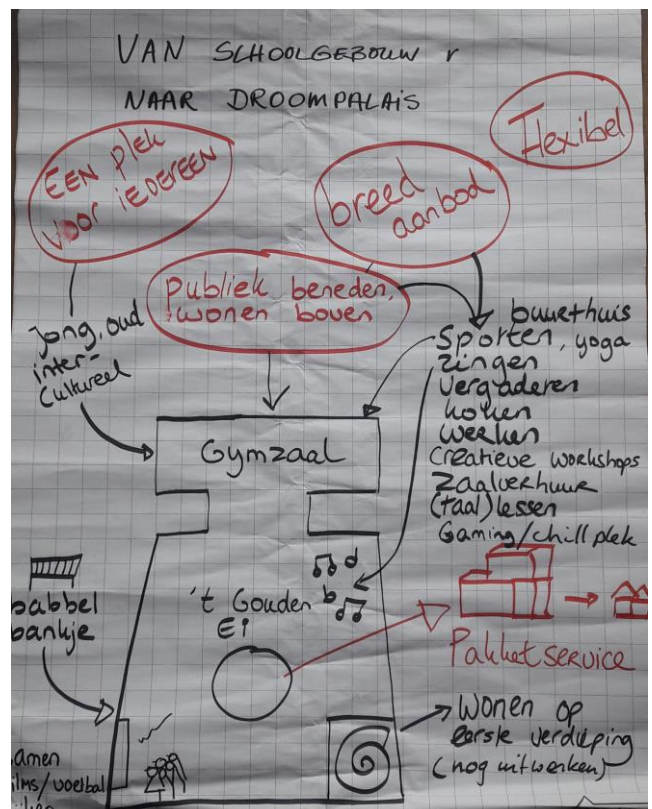

T11	Van Schoolgebouw naar Woonpaleis - Het Gouden Ei. Daar willen we wonen. Met live visualisaties [2 rondes]
-----	--

Het Gouden Ei is de naam van de school die zich pal naast het hellende dak van de Piet Hein-tunnel bevindt. De school is echter in 2017 opgeheven, en sindsdien wordt het gebouw niet echt meer intensief gebruikt. Er is tijdelijke verhuur en het is onduidelijk wat er op termijn met het gebouw, waarvan de gemeente eigenaar is, gaat gebeuren. Wat zou er gebeuren als bewoners de bestemming van het gebouw zouden mogen bepalen? Wat zouden ze ervan maken?

Dat lijken utopische vragen, maar ze zijn ook weer niet helemaal uit de lucht gegrepen. In het bestuursakkoord van het college van B&W van Amsterdam staat vermeld dat het gemeentebestuur stappen wil zetten om het zogenaamde *right to challenge* mogelijk te maken. Dat wil zeggen: bewoners krijgen het recht om plannen uit te werken om bepaalde gebouwen zelf te bestemmen en te beheren. Waarom zou dat dus niet voor het Gouden Ei kunnen?

Waar komen bewoners op uit als ze gevraagd wordt om hun fantasie los te laten op een bestaand gebouw? Welnu, ze bedenken een gebouw waarin alle functies bij elkaar komen die nu vrijwel nergens in het gebied in een gebouw worden gerealiseerd. Het Gouden Ei telt drie verdiepingen, de begane grond geven de BuurtTop-ontwerpers een publieke functie. Ze maken er een soort Eester van, maar dan omdat de grotere ruimte dat mogelijk maakt, veelzijdiger en intensiever. Het Gouden Ei wordt een plek voor iedereen, voor jong en oud, er kan gechild en gekookt worden, er worden creatieve workshops gegeven en vergaderingen georganiseerd. Er is een pakket-service, er worden films vertoond en er wordt collectief naar voetbal gekeken. De gymzaal blijft intact en wordt volop gebruikt door de buurt om te sporten, zoals bijvoorbeeld volleyballen, en voor ouderen om te bewegen en te gymnastieken. Als je allemaal zo uitgetekend ziet, zie je niet alleen een soort buurtcentrum ontstaan, maar je realiseert je ook dat een dergelijk door bewoners georganiseerd en gerund kloppend hart met veel collectieve ruimte en een ruimhartig aanbod er in de buurt niet is. De Eester lijkt er nog het meest op, maar is in feite te klein om zo'n breed en dynamisch aanbod mogelijk te maken.

De eerste en tweede etage van Het Gouden Ei reserveren de BuurtTop-ontwerpers voor wonen. Niet voor een groep, maar gedifferentieerd, met meergeneratiewoningen. Met atelierwoningen op de bovenste etage en uiteraard het dak belegd met groen dat water vasthoudt en zonnepanelen.

De tafel *Van schoolgebouw naar Droompaleis* was een vrolijke vingeroefening in idealisme. Maar waarom zou een glimp daarvan niet realiteit kunnen worden? En welk idealisme vinden we erin terug als de gemeente of een projectontwikkelaar straks de bestemming bepaalt? Als er een groep

bewoners aan zou gaan trekken, plannen zouden gaan opstellen en in overleg met de buurt verder uitwerken, dan is het wel degelijk een levensvatbaar initiatief.

12	Bouwen aan een inclusieve en diverse wijk – Hoe doen we dat? Wat is daarvoor nodig?
----	--

Hoe realiseren we een inclusieve en diverse woonwijk? Wat heb daarvoor nodig? Dat waren de startvragen aan deze tafel.

De droom voor 2025 die de deelnemers aan deze tafel met elkaar deelden was dat iedereen zich thuis voelt en verbonden weet met de buurt, ongeacht gender, religieuze overtuiging, afkomst of levensfase. Belangrijke elementen daarvoor zijn dat mensen naar elkaar omkijken en dat er een sociale infrastructuur tot ontwikkeling is gekomen die een rem op vereenzaming zet.

De huidige situatie is echter dat veel mensen in het OHG langs elkaar heen leven, en dat mensen elkaar steeds minder op straat groeten. Er moet dus een sfeer, een cultuur ontstaan, waarin het ontmoeten, elkaar kennen en herkennen meer vanzelfsprekend wordt. Zo'n cultuur ontstaat echter niet vanzelf, maar moet gevoed worden. Daar moet dus over nagedacht en aan gewerkt worden.

In ieder geval betekent het dat bestaande initiatieven, zoals de Buurtmaaltijd in De Eester, doorontwikkeld moeten worden, maar ook zoiets als het verhalenvertellen bij Mesrab. En er is ongetwijfeld nog meer te bedenken.

Aan tafel werd besloten om hierover verder met elkaar in gesprek te gaan en ook anderen daarbij te betrekken om tot een Actieplan te komen dat op het Eesterfestival gepresenteerd zou kunnen worden, en waarbij ook de zogenaamde jongerenadviseurs bij betrokken moeten worden. Inmiddels is daar ook een vervolgspraak over gemaakt.

13 Denken in mogelijkheden! – wat is mogelijk binnen bestaande woningbouw

Testcase Entrepothuis

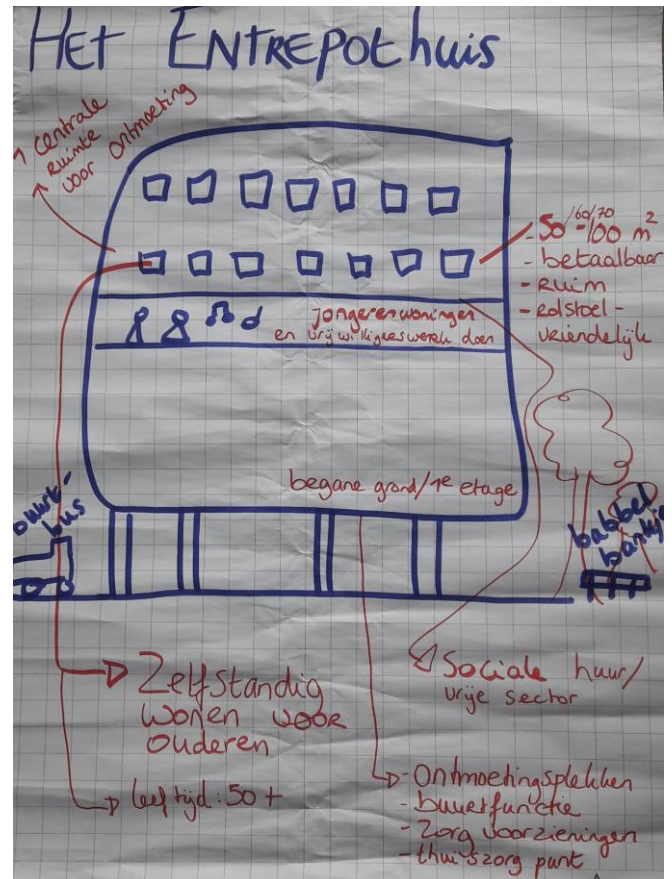
Het OHG is vol met bestaande bebouwing, doorgaans door anderen ontworpen dan door de mensen die er dagelijks in verblijven. Wat kunnen bewoners daar zelf nog in zo'n gebied realiseren? Wat zouden ze zelf naar hun hand kunnen zetten in een gezamenlijk ontwerp waarin rekening wordt gehouden met de behoeften van de buurt?

Veel mogelijkheden zijn er niet. Aan tafel 11 hebben OHG-bewoners hun verbeelding losgelaten op Het Gouden Ei, aan deze tafel hebben ze hun fantasie en behoeften gericht op her voormalige stadsdeelkantoor van Zeeburg, op de hoek van de Cruciusweg en de Panamalaan. Het kantoor staat niet helemaal leeg. Het wordt gebruikt door gemeentelijke diensten, maar dat gebruik is verre van intensief en optimaal.

De deelnemers aan de tafel hebben het gebouw het Entrepothuis gedoopt en combineren net zoals de ontwerpers van Het Gouden Ei verschillende functies met elkaar. De etage op de begane grond krijgt publieke functies, met ruimte voor de buurt, ontmoeting en voor zorgvoorzieningen (thuiszorg).

De etages daarboven krijgen een woonfunctie, met een combinatie van sociale huur en vrije sector, plus een gewaagde combinatie van jongeren en ouderen, zodat een meergeneratiecomplex wordt gerealiseerd. Daarbij laten ze zich inspireren door Tuindorp-Oost in Utrecht, een verpleeghuis met een wijkfunctie¹⁷ en de Safier in Utrecht¹⁸, een project waar jongeren en ouderen samenwonen.

Het klinkt aantrekkelijk, en het is een droom voor 2025. Maar ook een droom, zo vinden de Entrepothuis-ontwerpers aan deze tafel om aan te gaan werken. Mocht het bij dit pand niet lukken dan doemen er vast andere mogelijkheden op. Daarom loont het de moeite om de gemeente op de huid te zitten met de vraag hoe zij de toekomst van het voormalige stadsdeelkantoor voor zich zien of er ruimte is om na te gaan denken over wat er mogelijk is in het gebouw, hoe bewoners in een herbestemming een rol kunnen spelen, welke partners daarin mee zouden kunnen gaan. Als de gemeente haar eigen beleidsdoelen serieus neemt, en in samenspraak met burgers de ontwikkeling van de stad ter hand wil nemen, dan dient zich hier een mooie testcase aan. Aan de OHG-burgers ligt het niet. Ideeën genoeg, maar wil de gemeente ook?

¹⁷ <https://www.careyn.nl/tuindorpoost>

¹⁸ <https://www.sociuswonen.nl/projecten/de-saffier/>

T14 Droomwonen DIY– Ga los. Do it yourself – een doetafel

Wat gebeurt er als je met een schone lei zou mogen beginnen? Als de kaart van het OHG helemaal blanco zou zijn en de bewoners de ontwerpers. De BuurtTop vroeg aan zijn deelnemers om zich in het denken over de toekomst vooral niet te beperken. Denk out-of-the-box, laat je fantasie gaan, dat was het motto. En daar hoorde logischerwijs een tafel bij waar bewoners zelf hun OHG mochten ontwerpen, inrichten en bouwen, compleet met blokjes hout en karton om het echt ergens op te doen lijken. De deelnemers gingen voortvarend aan de slag. Bijgaande foto laat het resultaat zien.

Het nieuwe OHG heeft in het midden een groot en hoog verzamelgebouw met alle benodigde functies. Het staat midden in de buurt, hoek Oostelijke Handelskade en van Eesterenlaan.

Alle buurtfuncties vinden plaats in dit gebouw. Een open gebouw met scholen, medische zorg, bibliotheek, winkels, kantoren en deelruimtes. De ruimtes zijn overdag en avonds openen. Het gebouw en het plein rondom het gebouw is een grote ontmoetingsplek.

Ook het wonen is ook meer gecentreerd, zodat er meer openbare ruimte ontstaat op de verschillende eilanden. Op verschillende plekken komen grote hoge appartementengebouwen. Ook worden er een aantal woontorens in het water geplaatst. Hier en daar wat laagbouw. En er is ruimte voor tinyhouses.

Eén eiland wordt een stadsstrand, met wind, duinen en helmgras.

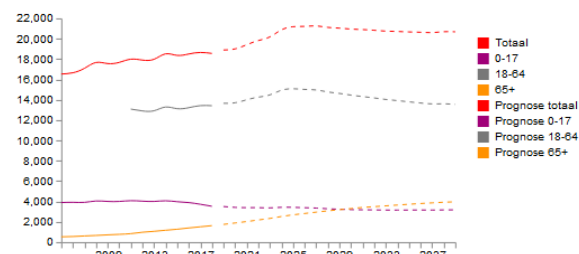
Verder is er veel groene ruimte, een bos, groentetuinen en een boerderij met dieren. Op verschillende plekken zijn zwembaden. Er zijn verschillende trekpontjes, zodat je makkelijk via het water naar de overkant kan komen. Door de hele buurt zijn horecagelegenheden, zoals boven op het centrale gebouw, bij de boerderij. Garages voor alle fietsen en auto's komen onder de grond.

T15	Creatief Woningdelen - Hospita 2.0 – niet voor geld maar voor de aardigheid
	Er is in Amsterdam, en overigens ook in grote delen van de rest van het land, een ontstellend gebrek aan woningen, maar als je er goed over nadenkt er niet altijd een gebrek aan woonruimte. Veel mensen wonen om tal van redenen in een huis dat aan de grote kant is. Bijvoorbeeld omdat de kinderen uit huis zijn of omdat men gescheiden is of omdat de partner is overleden. Huizen bewegen nu eenmaal niet vanzelf mee met de levensfasen van mensen. Vanwege de schaarste aan woningen is er een gretige markt om deze ruimten commercieel te exploiteren. AirBnB, de groei van kleine ingebouwde appartementen en dure kamerverhuur zijn daar voorbeelden van. Maar wat nu als je aan die vercommercialisering niet mee wil doen? Als je de ruimte die je overhebt op een aardige manier wilt delen? Een alleenwonende, we noemen het even Hospita 2.0, die voor een afgesproken termijn een gast in huis neemt, keuken en badkamer en de daarbij horende kosten deelt. Een mini-woongroep, op tijdelijke of zelfs langere basis. Mag dat van corporaties? Willen ze dat? Zijn er creatieve oplossingen denkbaar die met wat kleine aanpassingen keukenhoekjes in een kamer of van twee kamers een klein studiootje te maken? Zou je niet-commerciële matching van de grond kunnen krijgen? Bijvoorbeeld door – analoog aan de Buurtbel – een Woonbel te ontwikkelen: waar matching en woningdelen op niet-commerciële basis tot stand kan worden gebracht. Het zijn geen eenvoudige vragen. Voor sommigen is alleen al het idee een schrikbeeld, veel mensen zien het als een aardige gedachtegang vooral voor anderen, en sommigen zijn enthousiast. Maar die laatste groep was niet groot genoeg om het onderwerp ook aan een tafel tijdens de BuurtTop verder uit te werken. Daardoor werd het onderwerp te elfder ure van de lijst gehaald. De voorbereidingsgroep gaat er echter wel mee verder.

4. Ouder worden & vitaal blijven

In 2018 was bijna 10 procent van de bevolking van het OHG ouder dan 65. Dat aantal stijgt de komende jaren rap, naar een kleine 15 procent in 2025 en in de periode daarna zal dat aantal naar verwachting nog flink verder groeien. In feite is het aandeel 65-plussers de enige OHG-bevolkingscategorie die de komende decennia zal toenemen. Het is een tendens tot vergrijzing die overal in Nederland zichtbaar wordt. Maar toen het OHG werd ontworpen werd met deze ontwikkeling niet echt gerekend; het gebied werd ingericht voor individuen en gezinnen die volop in de bloei van het leven stonden. Dat ze een kwart eeuw later tamelijk massaal in een andere levensfase terecht zouden komen was toentertijd geen punt van overweging.

Aantal inwoners

Maar anno 2019 valt de trend niet langer te ontkennen. Er is een groeiend aantal OHG-bewoners dat gepensioneerd is, kleinkinderen heeft, meer vrijetijd ter beschikking heeft en zich derhalve ook anders in het gebied kan en wil manifesteren. Het is ook een groep, hoewel lange tijd nog uiterst vitaal en actief, die op termijn voor een grotere zorgvraag zal zorgen.

Het kan in het geheel geen kwaad om de vragen die deze ontwikkeling oproept met bewoners van het OHG te bespreken. De voorbereidingsgroep heeft daartoe voor de tafels tijdens de BuurtTop de volgende onderwerpen geselecteerd:

OUDER WORDEN & VITAAL BLIJVEN	
T16	Ontmoeten - waar en hoe ontmoet je jouw buurtgenoten in 2025?
T17	Age friendly OHG - ouderen en openbare ruimte
T18	Goed & actief oud worden in het OHG : wat heb jij nodig om zelfstandig te blijven wonen? [2 rondes]

16 Ontmoeten - waar en hoe ontmoet je jouw buurtgenoten in 2025?

In het OHG is circa 35% van de bevolking alleenstaand. 65% van de bevolking is ongehuwd, waaronder een groot deel van de oudere bevolking. In de voorbereiding van de BuurtTop en uit de enquête die in het begin van het OHG2025-project is afgenomen, blijkt dat er juist tegen deze demografische achtergrond een behoefte is aan ontmoeten. Het gebied zou meer dan tot nu toe het geval was gelegenheid moeten geven aan mogelijkheden om elkaar te treffen.

Er zijn al wel zulke gelegenheden. De initiatieven die er zijn zitten bovendien erg vol. De Buurtsoos Java-eiland blijkt bijvoorbeeld al een paar jaar duidelijk in een behoefte te voorzien. Twee keer per week is er een goed bezochte buurtsoos in een café/restaurant op de kop van het Java-eiland Javablend. Eén keer per maand wordt er een uitje georganiseerd. In de Eester is er de mogelijkheid om op dinsdagavond samen te eten aan een buurtmaaltijd. Elke week zijn er 20 mensen die het leuk vinden om samen te eten.

Maar ook in deze sfeer geldt het spreekwoord *“Zoveel mensen, zoveel zinnen”*. Er is niet een formule, of een gelegenheid die voor iedereen geschikt is. Ook als je ouder bent zoek je mensen waar je je prettig bij voelt. Iedere plek heeft zijn eigen sfeer, het gaat erom voldoende sferen te creëren.

Want er zijn ook andere vormen van ontmoeten, het intergenerationeel ontmoeten, dat vaak op onverwachte plaatsen gebeurt. Bijvoorbeeld via de kleinkinderen die op bezoek komen en met wie je naar een plek gaat waar ook andere opa's en oma's met hun kleinkinderen komen, of gezinnen met hun kinderen. Dat zou heel goed kunnen op het net iets aantrekkelijker ingerichte Mien Ruys-plantsoen.

In deze tafel van de BuurtTop gaat het onder meer om de vraag:

Wat zijn goede condities om goede gelegenheden tot ontmoeting tot stand te brengen tussen ouderen, maar ook tussen oud & jong, tussen verschillende leeftijdsgroepen?

Makkelijk kunnen bewegen is een voorwaarde om mensen te ontmoeten. Je moet immers ergens naar toe kunnen. Als je afhankelijk bent van je auto en niet ver kunt lopen dan kun je eigenlijk niet naar De Eester komen als je de auto nergens anders dan vijfhonderd meter van De Eester kunt

parkeren. Dan heeft het geen zin om te gaan. Je moet dus niet alleen denken in gelegenheden (in feite creëren mensen die zelf), maar vooral ook in voorwaarden. Tussen het grote openbaar vervoer en de behoefte om kleine gerichte afstanden te overbruggen bestaat bijvoorbeeld een gat. In De Pijp is daar een soort minibuurtvervoer voor georganiseerd. Zoiets zou ook in het OHG kunnen helpen om mensen toch op een ontmoetingsbestemming te brengen, waar ze anders niet of met te veel moeite zouden kunnen komen.

Belangrijk is in ieder geval dat er goed nagedacht wordt over looproutes door het gebied die leiden naar het winkelcentrum of naar plekken waar mensen elkaar kunnen treffen. Dat is ook een onderwerp dat in de tafel over *age friendly* OHG (tafel 17) aan de orde komt, maar aan deze tafel werd geconstateerd dat het goed nadenken over plaatsen waar bankjes kunnen komen zeker bijdraagt tot de mobiliteit van ouderen, maar tegelijkertijd ook de gelegenheid tot ontmoeten vergroot.

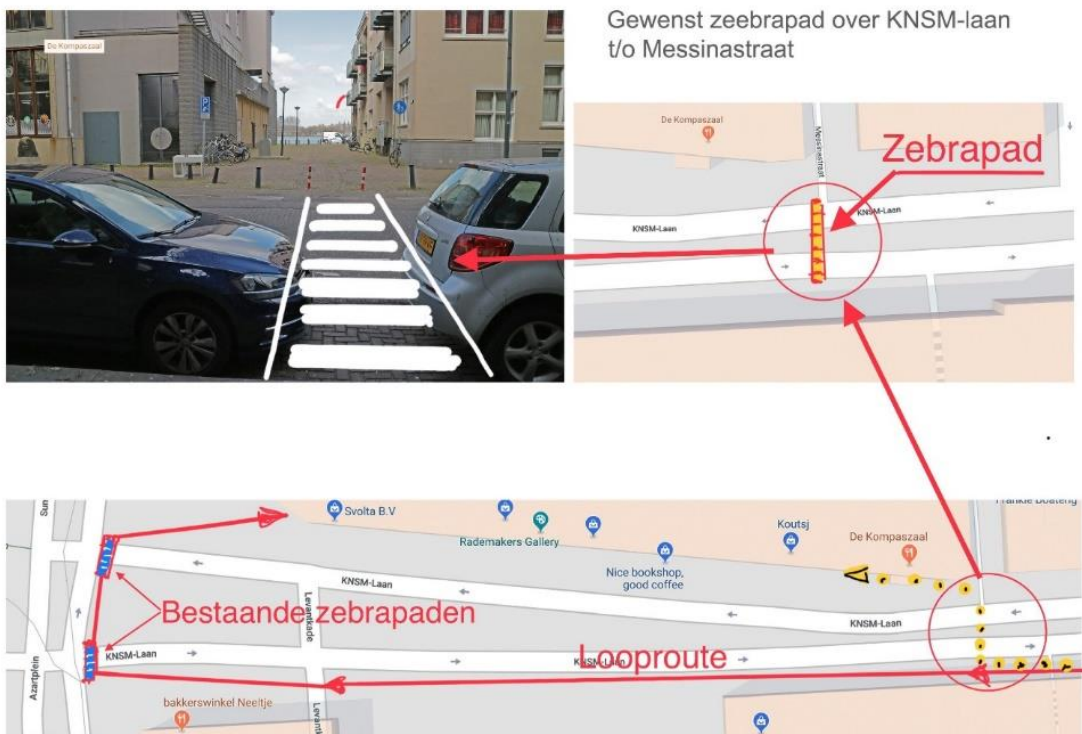
Er passeerden op deze tafels veel concrete ideeën, die hieronder worden vermeld.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Maak met het oog op het stimuleren van ontmoetingen en het verbeteren van looproutes een bankenplan voor het OHG, waar in ieder geval een bank op de Verbindingsdam onderdeel van uitmaakt. Voor ouderen is van belang dat sommige banken ook beschut zijn tegen wind.	
2	Help ouderen die moeizamer ter been zijn met hun mobiliteitsbehoefte. Bijvoorbeeld door een vorm van Buurtvervoer te organiseren met een elektrische auto waarbij vrijwilligers zorgdragen voor het vervoer van ouderen over afstanden die te fijnmazig zijn voor het Openbaar Vervoer. In de Pijp functioneert met succes zo'n systeem.	
3	Er zijn al de nodige informele verbanden van ouderen in het OHG. Te overwegen valt om dat iets groter te maken en bijvoorbeeld een wandelclub op te richten die met een zekere frequentie over een wat langere afstand de benen strekt.	
4	Onderzoek (via Buurtbalie/Buurtbel) hoe ouderen of buurtgenoten elkaar kunnen ondersteunen. (Lenen van) een uitlaathond geeft lener bijvoorbeeld mogelijkheid contact te maken met andere uitlaters.	
5	Breng het idee van stamtafels terug naar het OHG, tafels in horecagelegenheden waar OHG-bewoners elkaar ontmoeten, en waar ze naar toe trekken omdat ze weten dat er op bepaalde tijdstippen altijd wel iemand is. Zoiets organiseer je echter niet met een folder, maar moet uit groepen en netwerken van bewoners voortkomen.	
6	Wij bedoelden: nieuwbouw is in OHG nagenoeg onmogelijk. De vraag is daarom hoe er in bestaande bouw/woningcomplexen meer vormen van collectief wonen gerealiseerd kunnen worden. Er zou een modus gevonden moeten kunnen worden dat ouderen meer samendoen en samenwonen, maar toch ook apart. Nu worden ze gekort op hun WAO als ze samen een huishouden vormen. Wat als gevolg heeft dat ze apart blijven wonen. Er zou meer collectiviteit mogelijk moeten zijn: eetclubjes, et cetera.	

T17 Age friendly OHG - ouderen en openbare ruimte

De World Health Organisatie is een programma gestart voor wat zij noemen het bevorderen van *age friendly environments*.¹⁹ De gemeente Amsterdam heeft zich in 2015 aangesloten bij het netwerk van steden dat van elkaar wil leren hoe de omgeving leeftijdsvriendelijker gemaakt kunnen worden.²⁰ Daarbij gaat het om verschillende onderwerpen. In ieder geval over praktische zaken zoals de toegankelijkheid van gebouwen, de betaalbaarheid van openbaar vervoer en het aanbod van woningen waarin ouderen zelfstandig blijven wonen. En sociale onderwerpen: activiteiten voor ouderen, deelname aan de samenleving en ondersteuning bij langer zelfstandig wonen. De gemeente doet onderzoek naar al deze aspecten en kijkt wat er verbeterd kan worden. De eerste resultaten daarvan zijn al zichtbaar in Oost, bij het Makassarplein en het Flevopark zijn age friendly wandelroutes gerealiseerd waar ouderen ook als ze wat moeilijker ter been zijn zich goed over kunnen bewegen.²¹

Het Oostelijk Havengebied is nog niet met een *age friendly* bril bestudeerd en bekeken. Met het project OHG2025 hebben een aantal bewoners daar een begin mee gemaakt en op de BuurtTop was het een van de onderwerpen waar een gesprekstafel aan was gewijd, waarbij vooral gekeken werd naar wat er in de openbare ruimte zou moeten veranderen. De voorbereidingsgroep had een aantal beelden vervaardigd van voorbeelden die de leeftijdsvriendelijkheid zouden kunnen verbeteren.

¹⁹ <http://agefriendlynederland.nl/>

²⁰ <https://www.amsterdam.nl/zorg-ondersteuning/age-friendly-city/>

²¹ <https://www.citynieuws.nl/oost-wil-dat-ouderen-bewegen/>

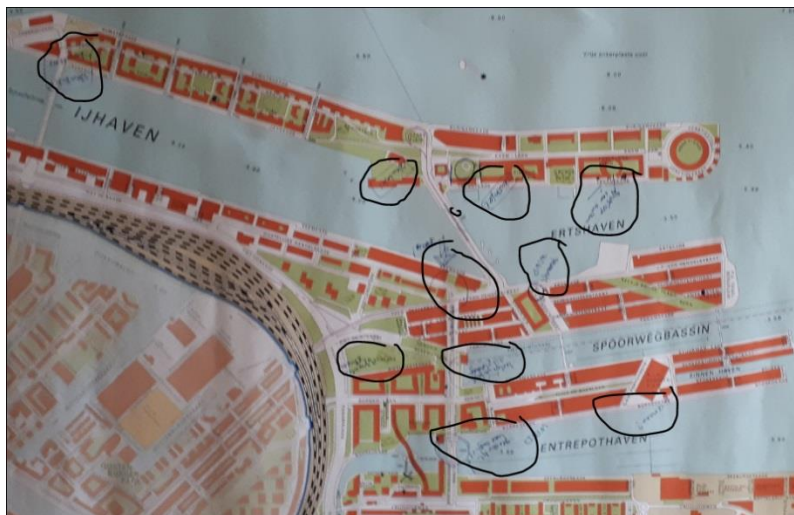

Op deze tafel gaat het om de vraag:

Wat zijn maatregelen binnen de openbare ruimte die het *age friendly* karakter van het OHG kunnen bevorderen?

De deelnemers hebben tijdens deze tafel op een kaart aangegeven waar wat hen betreft bankjes geplaatst zouden kunnen worden.

Bij elk bankje hoort uiteraard tekst en uitleg, die in bijgaande afbeelding uiteraard niet helemaal tot hun recht komen. Het was een eerste vingeroefening voor in een latere fase door meer betrokkenen zou moeten gebeuren om een echte *age friendly* kaart van het Oostelijk Havengebied te maken.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Over het neerzetten van banken is tot nu toe nog niet echt op een <i>age friendly</i> wijze nagedacht. Dat zou in samenspraak met ouderen wel moeten gebeuren. Er zou een OHG-bankenplan gemaakt moeten worden, waarbij de plekken die tijdens de BuurtTop op de kaart zijn aangetekend een eerste aanzet kunnen vormen.	
2	Het Mien Ruys-plantsoen zou een mooie plek kunnen zijn waar opa's & oma's hun kleinkinderen mee naar toe kunnen nemen en elkaar kunnen ontmoeten. Alleen is het plantsoen met een vieze dode vijver	

	niet goed geschikt. Het voorstel is om deze dode vijver te vervangen door een soort bedriegertjes, dat wil zeggen onregelmatig dansende fontein, zoals die ook met succes op het Haarlemmerplein te vinden zijn. Kinderen vinden het geweldig en ouders en opa's & oma's treffen elkaar op de omringende banken. Zo wordt een intergenerationele plek gecreëerd. Met kleine aanpassingen zijn er meer van deze plekken te creëren in het OHG.	
3	Inspecteer en repareer mogelijke struikelblokken, zoals onregelmatige stoeptegels in de Borneolaan, kijk ook kritisch naar de keien en kinderkopjes-bestrating. Niet echt leeftijdsvriendelijk. Maak van de stoepen weer een vrije doorgang, dus beperk (en handhaaf) zelfbenoemde picknickplekken, zitjes, bakfietsen, overhangende struiken en tuinen, waar zij een gemakkelijke doorgang belemmeren.	

18 **Goed & actief oud worden in het OHG: wat is er nodig om zelfstandig te blijven wonen? [2 rondes]**

IS DE BUURT BESTAND
TEGEN OUDER WORDEN?

Steeds meer OHG-bewoners zullen thuis oud worden. Dat willen ze graag, maar het zorgbeleid is er ook op gericht. Dat vraagt wat van hun omgeving. Gebreken komen weliswaar met de jaren, zoals het spreekwoord luidt, maar bekend is ook dat gezondheid en vitaliteit rechtstreeks samenhangt met de aanwezigheid van een vitale en activerende omgeving. En een vitale en activerende omgeving is op haar beurt ook beter in staat om op het moment dat er ondersteuning geboden moet worden een helpende hand te bieden. Want oud worden doe je dan in zelfstandigheid, maar dat betekent ook dat er niet een heel instituut vol verzorgers om je heen functioneert dat je zorg biedt. Er zullen nieuwe verhoudingen komen tussen wat professionele zorg thuis kan bieden en de steun die je omgeving kan opbrengen.

Over de vraag hoe deze werkelijkheid dichterbij kan worden gebracht ging deze tafel van de BuurtTop:

Wat is er nodig om actief en zelfstandig oud te kunnen worden in het OHG?

Het droombeeld is dat er in 2025 een cultuur is gevormd die uitnodigend is voor ouderen, en die een adequate wisselwerking weet te organiseren vanaf het moment dat mensen hulpbehoevend worden tussen professionele zorg en informele zorg. Voor de organisatie van die informele zorg wordt daarbij ook een beroep gedaan op de hulpvaardigheid die onderling in het Oostelijk Havengebied georganiseerd kan worden. De Buurtbel heeft daarvoor de afgelopen jaren de kiemen gelegd, maar

in 2025 is dat uitgegroeid tot een actief netwerk waarin onderlinge dienstverlening en hulpvaardigheid actief worden uitgewisseld. Tegenover een groeiende vraag staat een steeds groter aanbod van mensen die daar wel een rol in willen vervullen.

De vraag is wat er de komende jaren moet gebeuren om zo'n cultuur realiteit te laten worden. De deelnemers aan de twee tafels kwamen daarvoor met een spervuur aan ideeën. Aan de ene kant hadden die betrekking op de organisatie en misschien nog wel nauwkeuriger de instelling van de zorg. Slaagt de zorg erin om zich zo te organiseren dat ze een optimale samenwerking tot stand kan brengen met de informele zorg. Belangrijk daarvoor is dat er een herkenbaar dienstencentrum in de buurt tot stand komt.

Aan de andere kant hadden de ideeën betrekking op verbetering van wat OHG-bewoners zelf kunnen doen, hoe er betere informele netwerken tot stand gebracht kunnen worden.

Concreet passeerden de volgende gedachten en voorstellen de revue:

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Voorkom versnippering van allerhanden zorgdienstverlening. Zorg voor een herkenbaar dienstencentrum waar alle informatie voor handen is. Koppel dit aan buurtcentrum of andere functies.	
2	Lanceer een talent/deskundigheidsplatform met vraag en aanbod, waar mensen elkaar kunnen vinden. En waar het intellectuele en sociale kapitaal van ouderen productief gemaakt kan worden. Laat een sociaal makelaar dat van de grond trekken. Gebruik en ontwikkel daar ook de Buurtbalie beter voor.	
3	Zorg voor plekken waar mensen wat kunnen doen. [Zie ook tafel 16] Aandacht voor bewegen voor ouderen. Sportactiviteiten in de open lucht.	
4	Maak met ouderen een Bankjesplan OHG2025 [Zie ook tafel 16 en 17]	
5	Ontwikkel in de buurt een CareBnB voor mensen die tijdelijk verzorging nodig hebben.	
6	Denk na over een concept om een nieuw soort verzorgingshuis / zorghotel in de buurt te realiseren voor ouderen die lang hebben gewoond in het OHG maar die niet langer zelfstandig kunnen blijven wonen maar wel in hun omgeving willen blijven.	
7	Probeer burennetwerken op een kleinere microschaal te stimuleren, per VVE of per wooncomplex. Hoe dichterbij, hoe groter de bereidheid om wat voor elkaar te betekenen.	
8	Aan de tafel is ook aandacht gevraagd voor een dementie. Een van de voorstellen was het oprichten van een Odensehuis. ²²	

²² <https://odensehuizen.nl/>

5. Consumptie, cultuur & vrije tijd

OHG'ers wonen niet alleen in het Havengebied; ze consumeren er, ze brengen er hun vrije tijd door en zijn geïnteresseerd in culturele uitingen. Daarvoor zijn ze niet louter aangewezen op het OHG, ze gebruiken daarvoor de hele stad, en zelfs de regio. Maar voor de dagelijkse boodschappen ga je niet naar de andere kant van de stad, maar naar winkelcentrum Brazilië (of de Dappermarkt in de Indische Buurt). En waarom zou je ergens ver weg gaan zwemmen als het snikheet is, als je dat ook om de hoek kan doen? En wandelend naar een activiteit in het KHL heeft zo ook zijn charmes.

Alle reden derhalve om die bezigheden in de sfeer van de vrije tijd eens te bekijken vanuit het perspectief van de buurt. Wat zouden we eigenlijk willen? Zijn we tevreden over de winkels? Wat is er eigenlijk voor cultureel kapitaal in het OHG aanwezig en wat zien we daarvan terug in de buurt zelf? Allemaal interessante vragen waarover in de buurt door bewoners nog niet echt systematisch is nagedacht, maar waarover – zo blijkt uit de enquêtes – wel heel veel gedachten, meningen en standpunten bestaan.

Reden genoeg om die tijdens de BuurtTop naar boven te halen en met elkaar in gesprek te laten gaan. Daarvoor werden de volgende onderwerpen geselecteerd:

CONSUMPTIE, CULTUUR & VRIJE TIJD	
T19	Hoe zou een ideaal winkelcentrum Brazilië eruitzien? - de buurt en de toekomst van het winkelen [2 rondes]
T20	Zwemparadijs Oostelijk Havengebied – veilig, onstuimig, geregeld?
T21	Kunst en Cultuur in het Oostelijk Havengebied – nuttig en/of nodig?
T22	Droomspeeltuinen – hoe ziet de ideale speeltuin eruit?

T19	Hoe zou een ideaal winkelcentrum Brazilië eruitzien? - de buurt en de toekomst van het winkelen [2 rondes]
-----	---

Het winkelcentrum Brazilië vormt in veel opzichten het hart van het OHG. Elke buurtbewoners komt er. Elke buurtbewoner heeft er ook een mening over. Omgekeerd zijn de winkeliers en winkels in hoge mate afhankelijk van de buurt en haar bewoners. Mocht de buurt bij wijze van spreken besluiten om het winkelcentrum te mijden of om een weekje boodschappen te gaan doen in Indische buurt dan is het verlies aanmerkelijk.

Maar die wederzijdse afhankelijk is eigenlijk zelden onderwerp voor gesprek. Na de discussie over de Waterhart-plannen is er een proces op gang gekomen om te kijken wat er in het gebied rondom het winkelcentrum aan veranderingen en aanpassingen mogelijk is. Daarbij gaan de gedachten vooral uit naar het verbeteren van het Bruna/AH-pleintje en het verbeteren van de relatie met het water. De vaart is daar echter een beetje uit verdwenen. De gesprekken daarover hebben een trage voortgang. .

Goede reden om het winkelen in het winkelcentrum Brazilië ook op de agenda van de BuurtTop te plaatsen.

Onderwerp van deze BuurtTop-tafel:

Hoe ziet een ideaal wijkwinkelcentrum Brazilië eruit? Wat moet er worden verbeterd?

In het toekomstbeeld 2025 van bewoners over het winkelcentrum Brazilië en omgeving staat het winkelcentrum niet langer met de rug naar het water. Het winkelcentrum speelt een belangrijkere rol voor de wijk in de sfeer van ontmoeten en ook in het doorgeven van informatie die voor wijkbewoners belang is over dienstverlening en activiteiten in de buurt. De Buurtbalie -met een culturele agenda en overzicht van activiteiten- is op meerdere plekken zichtbaar in het wijkwinkelcentrum. Er zijn publieke functies toegevoegd (oba, zorg, bewegen) en het omliggende gebied vertoont meer samenhang en samenwerking. Het is er vooral ook gezelliger. Kansen hiervoor liggen in de uitbreiding van het aantal vierkante meters. Een gedeeltelijke dakopbouw -met behoud van het oorspronkelijke industriële karakter- biedt daartoe wellicht mogelijkheden.

Het winkelaanbod kan gevarieerder en diverser. De buurt zit niet te wachten op nog een ketenwinkel en heeft behoefte aan meer eigenstandige winkels, concept-stores, kledingwinkels, winkels met woonaccessoires. Het winkelcentrum zou ook een hub kunnen worden in de distributie van pakketten in de wijk. Er zouden meer markten georganiseerd kunnen worden, bijvoorbeeld een die aansluit bij de te ontwikkelen groenagenda van het OHG, maar ook informatiemarkten over verduurzaming zouden

functioneel kunnen zijn voor ontwikkelingen in het OHG, ook de verplaatsing van de wekelijkse boerenmarkt naar het pleintje bij AH is een mogelijke optie.

Ergernis oogst vooral AH met een slordige omgang met de omgeving. Aan de zijkant staan rekken waarop de levensmiddelen en goederen worden geleverd slordig opgestapeld, in de omgeving barst het van het zwerfvuil. Van een betrokken winkel mag verwacht worden dat die meer zorg besteed aan zijn directe omgeving. Dat geldt ook voor het Kwalitaria. Ook voor de fietsen moeten betere stallingsmogelijkheden komen.

De waterkant zou meer betrokken moeten worden bij het winkelgebied. Aanvoer van goederen over water is mogelijk een duurzame een optie die het onderzoeken waard is.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Zorg voor openbare toiletten in het winkelgebied.	
2	Maak van het winkelcentrum ook een informatiepunt voor relevante informatie over de buurt. Breng de Buurtbalie naar het winkelcentrum bijvoorbeeld door schermen te installeren. Toon daarop ook beelden over de geschiedenis van ons gebied.	
3	Ontwikkel de waterkant, zodat daar meer reuring komt, zonder dat dit het open karakter van het havengebied geweld aandoet.	
4	Laat de geschiedenis niet alleen zien in de parkeergarage, maar ook daarboven bijvoorbeeld op muren of hekken buiten of binnen in de hallen.	
5	Creëer infrastructuur in de binnenhallen voor ontmoeten en informatieoverdracht. Een tafel met stoelen i.p.v. een bank. Nodig instanties uit om daar open spreekuren te houden.	
6	Creëer meer hubs voor het halen en brengen van pakjes en boodschappen.	
7	Voeg meer planten(bakken) en bloemen toe.	

Brazilië:

- meer diversiteit
- markt van Eesterenlaan uitbreiden
- Bibliotheek
- kadekant ontwikkelen

Er is geen woongebied in Amsterdam dat zo omringd is door water als het OHG. Dat dat water door velen dankbaar wordt gebruikt om in te zwemmen is dan ook onvermijdelijk. Maar eigenlijk is het ook een chaos. Op een aantal plaatsen wordt wel gezwommen, maar is het eigenlijk verboden. Op sommige plaatsen Bogor-tuin is het bij mooi weer in de zomer zo druk dat het voor de omgeving onleefbaar is. Alle reden om er in de buurt eens de koppen bij elkaar te steken. Vandaar een aparte tafel over het zwemmen in het OHG op de BuurtTop. Hieronder het verslag:

Onze droom voor dit onderwerp:

In 2025 zwemmen we veilig in het buitenwater van het OHG. We weten het meteen als het water niet veilig is. En is het Flevoparkbad nog open, we wonen er immers vlakbij.

Daarnaast is er in de buurt iets leuks met water voor kleine kinderen. Bedriegertjes a la Haarlemmerplein. Op het Braziliëplein, Eesterplein of Azartplein of zo.

Waar staan we nu op dit gebied?

De huidige situatie is:

Er wordt op diverse plekken in het OHG gezwommen maar het is verboden. Gevaren zijn de waterkwaliteit, de zuigkracht van schepen en de ondiepte. Sommige groepjes zwemmen samen, met lifesavers en app-groepjes. De zwemmers zijn redelijk tevreden, ze hoeven geen groot aangelegd bad. Zwemmers weten niet hoe ze op de hoogte kunnen worden gesteld van de kwaliteit van het zwemwater. Het Flevoparkbad is met sluiting bedreigd i.v.m. een nieuwe remise van de tram.

Dus er moet nog wel wat gebeuren.

Stappen om van de huidige situatie naar de gewenste situatie in 2025 te komen, zijn:

1. De zwemmers willen graag makkelijk kunnen uitvinden hoe de waterkwaliteit is
2. De zwemmers willen leren van elkaar, hoe zwem je veilig in het OHG?
3. De zwemmers willen op een makkelijke manier dingen melden aan de gemeente.
4. We denken aan een infoavond in De Eester: veilig zwemmen in het OHG.

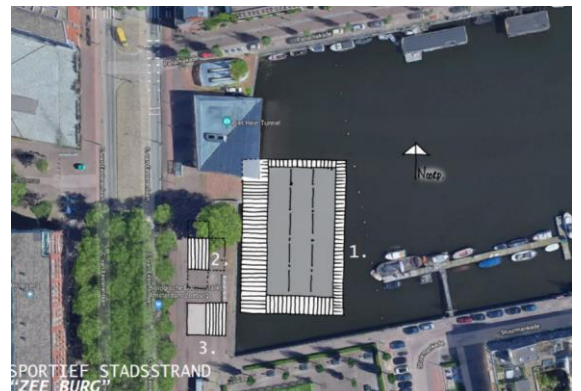
Van welke initiatieven binnen of buiten Amsterdam kunnen we leren? Of waar kunnen we bij aanhaken?

1. In grote steden als Berlijn, Kopenhagen, Londen en Parijs wordt ook in het buitenwater gezwommen. Wat kunnen we daarvan leren?
2. Wat is het experiment bij het Marineterrein? Wat kunnen we daarvan leren?
3. Wat komt er bij de Steltloper aan recreatiemogelijkheden? We weten het niet..

In de voorbereiding hebben een aantal mensen hun fantasie uitgeleefd op de mogelijkheid om een stads-strand-zwembad in het OHG te realiseren. Er was ook een mooie plaats voor bedacht: het einde van het Spoorwegbassin. De gesprekstafel over het zwemmen kon zeker waardering opbrengen voor de creativiteit, maar zag geen reden om de gedachtegang te volgen. Er kan immers al volop gezwommen worden in het OHG, dus waarom een aparte ruimte in het water afzonderen?

SPORTIEF STADSSTRAND
"ZEE_BURG"

T21 Kunst en Cultuur in het Oostelijk Havengebied – nuttig en/of nodig?

Bewoners van het OHG hebben een bovengemiddelde belangstelling voor kunst en cultuur. Er wonen veel kunst- en cultuurbeoefenaren in ons gebied. Acteurs, muzikanten, organisatoren, etc. Er gebeurt op dat terrein ook veel, vaak kleinschalig, laagdrempelig, op allerlei locaties (KHL, Kompaszaal, Lloyd, De Eester, etc). Men kent elkaar meestal wel, maar het staat ook allemaal best op zichzelf.

Voor de cultuurmakers/kunstenaars uit de buurt is het best lastig om zichzelf als kleine speler te verkopen. Buurtbalie is een goed medium daarvoor, maar bereikt lang niet iedereen. Uit de enquête blijkt dat er wel behoefte is aan activiteiten op het terrein van kunst en cultuuruitingen. Reden om er op de BuurtTop een gesprekstafel aan te wijden.

Onderwerp van deze tafel:

Wat kan er gebeuren om culturele activiteiten beter voor het voetlicht te halen en waar nodig te stimuleren?

Het leverde een geanimeerd gesprek op, dat zo concludeerden de aanwezigen wellicht op een wat grotere schaal herhaling verdient.

	Ideeën / voorstellen	Uit te voeren door:
1	Er is behoefte aan een netwerk van organisaties en spelers om samen meer te bereiken. Kan Buurtcoöperatie daar een rol in spelen, of in het bijzonder De Eester? Een buurttop voor creatieve mensen? KHL wil daar samen met BC OHG aan werken.	Buurtcoöperatie / KHL
2	Een digitale muurkrant in de buurt om beter voor het voetlicht te brengen wat er allemaal is (bijvoorbeeld door te projecteren op een kale muur bij Brazilië?). In combinatie met Buurtbalie en ondersteunt door duurzame elektriciteit.	Buurtbalie
3	Het zou mooi zijn om een mobiel theater voor de buurt te creëren. Met bijvoorbeeld het publiek zittend op het schuine dak van de Piet Heintunnel.	
4	Of een klein mobielpodium op het plein bij Brazilië, met bijvoorbeeld kindervoorstellingen op de zaterdag.	
5	Suggestie: Meld onze buurt volgend jaar aan voor het Tulpenfestival. Bijvoorbeeld De Eester of Brazilië.	

Een aantal losse opmerkingen uit de discussie:

- Nieuwe KHL timmert aan de weg en leg veel verbanden. Is ook graag een actieve speler in de buurt. Ze is op zoek naar nieuwe initiatieven en wil daar ook de handen voor uit de mouwen steken. Maar het moet financieel ook wel uit kunnen... Men zoekt daarom een basisfinanciering (gemeentelijke subsidie?) om culturele activiteiten te kunnen initiëren. Misschien hiervoor ook OHG-samenwerking tussen podia tot stand brengen.
- Mezrab aan de Veemkade is kleinschalig en bijzonder.²³ Een nieuw podium voor verhalenvertellers, concerten en dance.
- Door herontwikkeling is steeds minder plek voor culturele broedplaatsen. Begrijpelijk maar wel jammer. Kan de Buurtcoöperatie daarin een rol spelen? Een buurtcentrum wellicht?

²³ <https://mezrab.nl/>

Naast culturele uitingen en activiteiten sprak men aan deze BuurtTop-tafel ook over het thema kunst in de openbare ruimte (zie ook tafel 8). Dat leverde onder meer de volgende behartenswaardige opmerkingen op:

- Aandacht voor onderhoud! Kunst in de openbare ruimte moet wel onderhouden worden. Voorbeeld: Perron Oost (inclusief de treinwagon) is aan het verleppen, als je niet oppast. Het Mien Ruys-plantsoen ligt er ook belabberd bij (dat verdient meer en biedt kansen!).
- Advies: trek samen op met kunstenaar als er toch iets in de openbare ruimte moet gebeuren, bij onderhoud of inrichting bijvoorbeeld. Of als er ergens zonnepanelen geplaatst gaan worden kun je dat wellicht op een creatieve manier doen?
- Vraag: er schijnt uit een grijs verleden een potje bij de gemeente zijn voor kunst in OHG?
- Optie: kan OHG profiteren als Amsterdam 750 jaar bestaat, van de Biennale door een tijdelijke tentoonstelling van kunst op het water te realiseren? Is er in het kader van Sail in 2020 of 2025 nog iets bijzonders/blijvends te realiseren?

22 Droomspeeltuinen – hoe ziet de ideale speeltuin eruit?

Er zijn veel onderwerpen tijdens de voorbereiding van de BuurtTop geopperd om te bespreken. Een daarvan was de wens van veel ouders met kinderen om eens goed in gesprek te gaan over de speelvoorzieningen in de buurt. Daarvoor is ook het nodige voorwerk gerealiseerd. Toch is het onderwerp uiteindelijk niet tijdens de BuurtTop niet verder door geëxerceerd. Niet omdat het niet belangrijk is, maar omdat de belangrijkste doelgroep, ouders met kinderen, niet in die mate aanwezig was om een goed gesprek te beginnen. Besloten werd om dat op een later moment meer doelgericht en specifiek te proberen.

Een paar basisgegevens. Het OHG kent weinig tuinen, dus moeten kinderen buiten spelen in openbare ruimte. De regel daarbij is dat kinderen van 0-6 jaar dicht bij huis moeten kunnen spelen, speelplekken voor 6-12 mogen iets verder weg liggen, die voor 12-18 jaar kunnen nog verder weg liggen. De Jantje Beton-norm: 3% van de openbare ruimte moet ingericht worden voor spelen. Aantal kinderen in OHG in 2017: 0-3: 726; 4-12: 1641; 13-17: 1016

In dit verslag memoreren we daarom de belangrijkste punten die uit de voorbereiding naar voren kwamen. Uit de Buurtenquête en huiskamergesprekken kwamen de volgende algemene opmerkingen naar voren:

- Volgens de respondenten zijn veel speelplekken in het Oostelijk Havengebied slecht onderhouden, gedateerd en vies. Veel speelruimtes worden niet goed schoongemaakt en respondenten hebben het idee dat er weinig met hun meldingen wordt gedaan. Ook is er overlast van hondenpoep op grasveldjes waar kinderen graag spelen.
- De speelplekken in dit gebied worden door respondenten vaak 'stalig' en 'stenig' genoemd. Er is weinig groen, veel betegeling en de speeltoestellen zijn vaak van staal.
- Er is meer behoefte aan groen in het Oostelijk Havengebied. In het gebied is veel beton en betegeling en speeltoestellen zijn vaak van staal. Kinderen vinden het leuk om door bosjes en rafelrandjes te struinen en er zou meer gras aangelegd kunnen worden, bijvoorbeeld op Borneo rond de voetbalkooi en rond het grote 'schuine' gebouw.
- De speeltoestellen mogen ook groener en duurzamer. Er is behoefte aan meer natuurlijke materialen. Bomen om in te klimmen, boomstammen om op te klauteren en gras om op te spelen. Speeltuin Jeugdland en de speeltuin op het Makassarplein zijn speelruimtes waar respondenten enthousiast over zijn.

Betrokken ouders hebben suggesties en opmerkingen geplaatst bij vrijwel alle speelplekken in de buurt. Geïnteresseerden kunnen die nalezen in het powerpoint-presentatie Droomspeeltuinen die op de site van de Buurtcoöperatie bij de documenten van de BuurtTop is gevoegd. Daar kunnen OHG'ers die belangstelling hebben om hierover door te praten zich ook melden.

inspiratie

- Natuurspeeltuin bij de Dappermarkt, Celebesstraat, Jeugdland en Speeltuin Wittenburg.
- Speelslinger in Oosterpark

BuurtTop
OHG 2025

In de afbeelding een aantal Amsterdamse speeltuinen die als voorbeeld kunnen dienen om de speeltuinen in het OHG te verbeteren.

Colofon

Dit is deel II van de verslaglegging van de BuurtTop OHG 2025.
Het eerste deel is het algemene verslag, met daarin de uit elf punten bestaande ToekomstAgenda.
Dit verslag is in een beperkte oplage ook op papier beschikbaar.
In deel III worden alle voorstellen nog eens op een rijtje gezet.

Alle delen zijn te downloaden op de website:
<https://www.buurtcooperatieohg.nl/ohg2025>

Aan de voorbereiding en realisatie van de BuurtTop OHG2025 hebben meegewerkt:

Algemeen en organisatie:

Marijke Krabbenbos (coördinator),
Meta de Vries, Jos van der Lans,
Liesbeth van der Hoogte.

Middagvoorzitter: Rian Loonen.

Geraadpleegde deskundigen:

Maja Bosch (FutureConsult),
Walther Ploos van Amstel
(lector citylogistics HvA),
Ton Schaap (Urbanist).

Medewerking

Ganna Verhoeven, Fenna de
Leeuw, Lennie Veenendaal,
Marja Gooyer, Bert Benschop
Brenda Poppenk.

Medewerkers per onderwerp

Duurzaamheid & Klimaat:

Aad Verkleij, Hans van de Veen,
Hugo Niesing, Wilbert te Velde,
Frederike Kulpers, Jos van der
Lans, Frans Salman, Merle van
Kemenade, Hanneke Rentjens,
Marjan Prins, Ineke Gortzak,
Peter van Lier.

Openbare ruimte & Identiteit:

Jos van der Lans, Marjan Boot,
Kees Tijburg, Rob Pistor, Carla
Dinee, Lisa Vlug, Tineke Kalk,
Fransje Sjenitzer, Willem Echteld.

Wonen & Samenleven:

Meta de Vries, Irene Bronsvorst,
Fenna de Leeuw, Truus Ophuysen,
Monica Schokkenbroek,
Marèse Deckers.

Oud worden & Vitaal blijven:

Gerda van Rossum Anneke
Pierrot, Jannie Blom, Constance
Vos, Betsy Dokter, Lennie Veen-
endaal, Petra Wijmenga, Leatitia
Ederveen.

Consumptie, Cultuur & Vrije tijd:

Marijke Krabbenbos, Richard
Vrieling, Marieke van Helden,
Hetty Vlug.

Uitgave Buurtcoöperatie OHG, juni 2019

Tekst: Bestuur Buurtcoöperatie OHG / Jos van der Lans
Fotografie: Bert Benschop en Brenda Poppenk
Illustraties: Jarko van der Pol (voorkant), Carolien Feldbrugge en Femke van Heerikhuizen

www.buurtcooperatieohg.nl/ohg2025/
info@buurtcooperatieohg.nl

Buurtruimte De Eester
C. van Eesterenlaan 266
1019 JR Amsterdam
open van maandag t/m vrijdag van 10.00 tot 16.00 uur

020 - 37 07 359